

post immodicos imbres colligitur, & ab incolis eius loci **Dursenblut**/ id est, gigantum sanguis, dicitur, esse Pissasphaltum. Atque in eam quidem sententiam me pertraxit doctissimus vir Georgius Collimitius, qui fragmentum eius mihi pro pissasphalto transmiserat, quod in hodiernum usque diem retineo. Verum accepta tandem vera pissasphalto, vtrunque deceptum fuisse deprehendo. Nam id ipsum igni admotum, picis instar, non liquefeit, nec guttas de se fundit, sed ligni, aut tædæ modo conflagrat. Durum præterea est ac solidum, ita ut tum in puluerem redigi possit. Et quum omnino lapidea duricie præditum sit nihil dubito Gagatem esse lapidem. Nam nigro colore est, crustosum, aliqua ex parte læue, accensumque bitumen redolet, & omnes Gagatis à Dioscoride commemoratas notas habet. Quapropter si alibi diuersum à me scriptum aut dictum est, id ut parum veritati consentaneum iam damnatum esse volo. Porro ut ad Pissasphaltum redeamus, si illa diutissime extra aquam posita terra multa obruatur ac tegatur, retorrída magisque sicca euadit, tandemque effossa & exempta, à nonnullis Pissasphaltos fossilis nuncupatur. Non ab re autem paulò ante à nobis dictum est, Pissasphaltum esse Serapionis & Auicennæ Mumiam. Mauritanianamque duplicem Mumiam describunt, nempe natiuam & factitiam. Natiuam, non est nisi *μαστόφαλτ* Dioscoridis, quam iam descripsimus. Altera factitia, quæ itidem gemina est. Vna, qua principum & diuitem corpora conduntur. Ea constat ex myrrha, aloë, balsamo, & sanie quæ ex humani cadaueris carne refudat. Hæc hodie non affertur. Altera est, qua pauperum corpora demortua condiri solent. Ea, ut Strabo in 16. testatur, ex bitumine, quo ad mortuorum condituras Aegyptij vtuntur, cui nonnulli picem adijciunt, constat. Si quidem natiuum bitumen, & liquefactum in hominis cadauer infundunt, omnesque eius partes cauas, cranium nimirum, thoracem, ventrem, & ossa peruia, eo complent. Atque ea est quæ ad nos affertur, & in officinis ferè omnibus pro Mumia prostat. Quæ utique in Pissasphaltum penuria uti licet, quòd eandem ferè facultatem habeat, modò ossa prorsus abijciantur, & bitumen tantum, quo cadauera illa completa sunt, ad usum medicum adhibeatur. Verum quum iam Pissasphaltus satis magna copia à quibusdam Seplassarijs afferatur, ut dictum est, præstat ea neglecta Mumia veteri uti.

*Mumia duplex.
Natiua.
Factitia duplex.*

Spongia seu fungus marinus, corpus laxum, rarum, ac cauernosum, quod ad feliquores allicit, & eos quos attraxit, nisi vi exprimatur, asseruat. Præstat uti noua spongia, ut quæ non tantum est materia irrigandos humores excipiens, sed etiam manifestè deficcet. Nam in ipsa etiamnum ea quam à mari accepit facultas exiccandi seruetur. Progressu temporis, etiam si vsui non accommodatur, tamen nihilominus odorem & facultatem maris amittit, adeoque non æquè deficcet.

Spongia.

Noua spongia.

Sphæra seu pila marina, sic à figura dicta, hodie corrupta voce Balla marina vulgò nominatur. Meminit eius Galenus lib. 1. de Comp. medic. local. cap. 18. Cornarius tamen ignorans quid esset apud Galenum eo loco pila marina, Galeni locum, suo more, deprauauit, & pro sphæra, spongiam falsò substituit, adeoque res, forma & aspectu diuersas, confudit. Eius autem vniuersam historiam in altero nostrorum de Stirpium historia Commentariorum tomo studiosi reperient, ut non sit opus hic fusiùs de ea verba facere.

Pila marina.

Cornarij error.

DE RITE COLLIGENDA MATERIA MEDICA.

Caput XXI.

H iij

Hæc

*Herbae quã-
do colligen-
da.*

*Flores quan-
do decerpen-
di.*

*Semina quo
tempore le-
gendi.*

HActenus breuiter quæ in vniuersum sit materia medica hodie in officinis vsitata adeoq; pharmacopœis & medicis etiam cognitu necessaria: membratim perstrinximus. Nunc itaq; qua ratione illa sit tum colligenda, tum asseruanda eadem breuitate docebimus. Habet namq; qualibet stirpis pars, vt ab ijs exordiamur, suam maturitatem, statumq; colligendi tempus, quod anni, aut dierum numero, sed magis ex ipsius rei natura æstimatur. Ea enim quæ maturitatem consecuta sunt & perfecta, ea colligenda maximè ad medicamentorum vsu veniunt. Herbae igitur vbi florent, aut semine prægnantes sunt, & serena cœli constitutione, nō nubibus, nec imbribus apparentibus, ac post meridiem statim sunt colligendæ. Collectæ, terra ab ijs expurgata, atq; alijs aduenticijs excrementis diligenter amotis, in vmbra potius quàm sole, ne huius calore vires earundem exoluantur, exiccandæ sunt: nisi caule sint crassiore, aut folio humidiore, adeoq; vt putrescant idoneæ. Exiccandæ autem sunt in loco ædium aliquo superiore perflatili, asserebus dolo læuigatis, & arcuissimè inter se iunctis atq; compactis, ne semina quæ ex herbis excidunt per rimas decidant, sed potius colligi possint. Impendente autem tempestate aliqua, fenestræ maturæ claudendæ sunt, ne herbae à ventis dispersæ inuicem implicentur, & inter se confundantur. Cauendū etiam vnice ne canibus aut felibus accessus illuc pateat, quod ab illis commingantur, ac stercorebus contaminentur. Valerianam autem & Nepetam vocatā herbas suspendere ex pariete, quam in pauimento stratas exiccare: quod feles illarum amantes in ijs assidue versari delectentur. Et si accidat vt herbae decerptæ humidæ admodum sint, ac cœlum itidem humidum ac pluuiosum sit, nec siccioris auræ spes vlla fuerit, in hypocauisto calefacto sæpe versando, ne scilicet putrescant, siccari debent, non tamen eousq; siccare conuenit, vt aliquid viribus earum decedat. Singulis annis renouandæ sunt. Flores, non secus atq; reliquæ stirpium partes tum legendæ, quum maximè vigent, & nequaquam quum iam flaccescentes decidui euanescent: demptis tamen Rosis, quæ expandi cœptæ, auelluntur, quum reliqui vbi iam dehiscentes aperti sunt, sed haud ita pridem, & ex quibus vis nondum exhalauit. Legantur autem tempore pomeridiano, rore nocturno aut matutino solis calore absumpto: alioqui enim ob alienam humiditatem facile corrumpuntur. Verum quia maiori ex parte omnes ferè flores sint herbis fragiliores, molliores, ac tenuiores, iccirco tantum abest vt in sole exiccandi sint, maximè vbi odorati sunt, vt ne quidem in vmbra, si calida, & eminentia loca fuerint. Siccandi igitur sunt in locis temperatis, quo vtiq; tempore sæpius, ne situm contrahāt, reuoluendi sunt, adhibita etiam cura ne sicci natiuum colorem amittant. Certum enim est flores qui inter siccandum à proprio colore degenerant, nullius esse in medicina vsus. Durant annum duntaxat, ideo singulis annis renouari debent, veluti herbae. Semina legenda quum maturitatem sentiunt, priusquam decidunt, paleisq; festucis, pediculis, lapillis, & alijs extraneis repurganda, atq; leuiter exiccanda. Deligenda verò pleniora, nec rugosa, nec cariota, & quæ odorem & saporem suos seruant. Repurgandi autem modus est, vt quicquid leue & puluerulentum est, mouendo hinc inde & inflando in aërem dissipetur, vel angustiore cribro excernatur. Præterea semina manibus primū fricanda sunt, vt quod leuiter hæreat & alienum est tollatur. Maiora & rotunda semina in tabulam inclinatam, & leuiter manu pulsam in vas ei subiectum relictis arenis & lapillis deuoluenda sunt. Quæ iam dictis rationibus separari nequeunt, virgula cuius verticis cera agglutinata est, sigillatim contacta remoueantur. Præstat etiam singulis annis mutare ac renouare semina. Licet enim quædam ex illis seruari possint, tamen pauca admodum sunt quæ inueterata rancorem non redoleant: quo fit vt calorem nanciscantur extraneum, & sibi haud congenitum. Siccantur, vbi præfer-

præfertim humida collecta fuerint, vasculis vitreatis, aut sacculis reponuntur loco sicciore, & humiditatis expertæ. Fructus ubi maturi sunt decerpantur, dem- *Fructus*
 ptis Sorbis, quæ imatura decerpere conuenit: id quod etiã in reliquis fructibus *quando de-*
 adstringentibus obseruandũ erit. Hi nanq; paululum imaturi decerpendi sunt. *cerpendi.*
 Oleosi fructus vt sunt Iuglandes, amygdalæ, pistacia, nuclei pinei, & auellanæ
 nõ prius ex arboribus decutiantur, q̃; planè vltimũ maturitatis gradũ attingãt.
 Id aut rectè cognoscitur, quũ extima inuolucra sponte sua dehiscunt, & arbore
 concussa vnã cũ fructibus decidunt, alioquin insolatu contrahunt & syderant.
 Decerpti fructus exiccant, vel in aère, expositi soliac ventis septentrionalibus,
 aut orientalibus: vel in clybano, si in aère fieri nequeat, quod tamen expeditius
 est. Porro qui in aère exiccantur, ne à muscis contaminentur, aut telis araneorũ
 obducantur, curandũ est. Qui verò in clybano exiccantur, ne comburantur ca-
 uendum erit: id quod fiet si post extractum panẽ imponuntur. Reponuntur ar-
 marijs, pixidibus, & locis, quo neq; humor vilis, neq; fumus, neq; puluis per-
 tingere potest. Mutantur quotannis. Radices præcipuè euellendę sunt cælo se- *Radices quo*
 reno, & à pluuijs vacuo, quũ medicamento sã sunt, id quod vere & autumno fit. *tempore euel-*
 Vere nanq; priusquã in caulẽ, folia, florem, fructũ, & semẽ vis stirpis erumpat, *lenda.*
 vellunt. Autumno aut incipiente iam foliorum defluuio, succus omnis per cau-
 lem in radices reneat, quapropter tum sunt maximè efficaces. Vere etiam ideo
 quædam radices eruendæ veniunt, quod hoc tempore tantum inueniri possint,
 pereuntibus mox tum folijs, tum caulibus: cuiusmodi sanè sunt ferè omnes bul-
 bosæ radices. Omnes autem radices integræ, si fieri potest, & abundè nutritæ,
 ubi scilicet nec nimis molles humidæq; nec nimis durę sunt, & putredine omni
 vacantes, euellendæ. Euulsæ aqua clara tantisper dum omni vndiq; terra quæ il-
 lis tenaciter hæret, & argillo sã est, vel limo penitus omnibusq; sordibus abster-
 gantur, lauandæ ac purgandæ sunt: & si quid computruit, cultello abscindend-
 um & amputandum. Deradi quoq; debent, vt tum à fibris, tum capillamentis
 omnibus repurgentur. Purgatæ, si magnæ & crassæ fuerint, in taleolas secandæ
 sunt, vt scilicet citius exiccari, & facilius deinde, vbi vsus postulat, conteri pos-
 sint. Quædam autem umbra, & vento siccandæ, vt est apij, foeniculi, iridis, & si
 quæ aliæ sunt vel minores, vel sicciore, vel rariore, vtpote quarum vires sol,
 vel ignis promptè dissipabit. Quæ verò grandiores sunt, veluti bryoniæ, gen-
 tianæ, helenij, mandragoræ, & id genus aliæ si aër sit nubilus, & hyems, ne in
 umbra situ tabescant, ac proinde marcescant, in sole & vento, vel igni siccantur.
 Aut transuersim in orbiculos, & taleolos sectæ, & filo traiectæ, paruisq; inter-
 vallis, ne se contingant suspensæ exiccantur. Quæ autem in pavementum pro-
 iectæ siccantur, sæpe versandæ sunt, ne mucidæ aut putridæ fiant. Quod si verò
 siccatu celeriter opus est, patella ignitè, & admodum calefactæ impositas, sæpe
 versando siccabis. Quædam etiã lignosa matrice (sic enim cor stirpium Gaza ex
 Theophrasto nominat) exempta siccantur, vt foeniculi, & apij. Cæterum mu- *Succi vt eli-*
 tandæ radices ubi rancorẽ nactæ fuerint, aut vires suas amiserint. Succu, vtpote *ciendi.*
 in medicina admodũ necessarij, omni prorsus diligētia sunt eliciendi, vt scilicet to-
 tius anni curriculo nullã putredinẽ sentiant. Hi autem non solũ ab herbis, & eo-
 rundẽ folijs, verum etiã à radicib; & fructibus eliciuntur. Qui è radicibus extra-
 huntur, vt Glycyrrhizæ, vere quidẽ parandi sunt, quũ primum folia prodeunt,
 tum enim succosæ admodũ sunt radices. E folijs verò dum primũ cauliculi ger-
 minat, & anteq; stirpes flores edat, & earũ caules lignosæ fiant, herbis prius con-
 cisiss & contusis, eliciuntur. Ex fructibus aut quũ quidã vltimã senserint maturi-
 tatẽ, cuiusmodi esse debet malorum punicorũ, citriorum, & limonũ. Quidam
 verò priusquam ad plenum maturuerint, vt ex iuglandibus, moris, ligustri bac-
 cis, & fructu syluestrium prunorum. Quidam ex immaturis, vt omphacium.

Liquo-

Liquores vt colligendi.

Liquores, quum ferè omnes aliundè afferantur, ac peregrini sint, qua ratione, quo uet tempore colligendi sint, hi sciunt apud quos stirpes illæ unde hi defluunt, nascuntur. Non rarò etiam Dioscorides colligendi eorundem modum recenset. Excipiuntur autem inciso per summam adolescentiæ vigorem caule. *Lachrymæ.* Lachrymarum eadem est quæ liquorum in colligendo ratio. *Gummi.* Gummi quoq; colligendi modus diuersus non est. *Cortices vt auellendi.* Cortices partim è truncis & ramis, partim è radicibus, partim etiam à fructibus arborum & herbarum sumuntur, atq; earundem nominibus appellantur. Arborum autem crassiores cortices aut manu auelluntur, quum leuiter adherent: aut ubi tenacius hærent, ferro abscinduntur, vel abraduntur, quum tenues scilicet ac membranosi sunt. Radicum cortices hoc pacto colliguntur. Radices virides per medium finduntur, vel pistillo à summo vsq; ad imum tunduntur, & medulla exempta abijcitur. Fructuum cortices carne abiecta retinentur. Non secus autem quam radices sunt exiccandi diligenter. Quæ reliqua est materia medica vel animantium, vel eorundem partium, itemq; metallorum, & è mari sumpta, nullam in colligendo, sed tantum in reponendo & asseruando industriam & diligentiam pharmacopœi requirunt. Magna namq; ex parte exotica & peregrina sunt, aliundeq; afferuntur. Quapropter quomodo hæc & alia materia medica asseruanda sit iam exponeamus.

DE RITE ASSERVANDA

materia medica.

Caput XXII.

Herbæ vt reponendæ.

Herbæ ubi probè fuerint exiccatae, loco non fumato, non humido, nō puluerulento, sed sublimi, puro, & arido in sacculis ex corio confectis, vel in ligneis capsulis reponendæ sunt, ac diligenter claudendæ, ne earum vires euanescant. Qua quidem in re nonnulli pharmacopœi plurimum errant. Nam herbas iam siccatas in fasciculos digestas ad officinarum laquearia suspendunt, ubi breui non solum viribus aëris ambientis exuptione, ac ventorum perflatu destituuntur, sed etiam in mille sordium sentinam desciscunt, quandoquidem & puluere, & araneorum telis obsiduntur, ac muscarum stercore defœdantur. Neq; reprehensione omni vacant ij, qui in linteis sacculis, ipsiq; textura admodum raris herbas asseruant, & appendunt. Siquidem æstiuus aër in ipsos penetrans, quicquid boni inest, absumit & abolet. Quin etiam puluere oblitæ corrumpuntur ac contabescunt. Quum autem diu integris viribus herbæ seruari vix queant, consiliū est vt quotannis mutantur. Flores, vt herbæ, in ligneis arculis asseruantur ac reconduntur, & singulis quoq; annis permutantur. Semina ubi exiccata fuerint, itidem ligneis arculis inclusa reponuntur in locis aridis nō calidis: facile enim locorū humiditatem contrahunt, ac putrent. Præstat ea etiam quotannis mutare, non obstante quod pleraq; illorum seruari possunt. Fructus exiccati in sportam & vel capsulam ligneā recondendi sunt, & in loco temperatiore seruandi: ita enim extraneos humores non concipiunt, nec situm facile contrahunt, nec corrumpuntur, nec etiam nimium siccantur. Qui per annum vicentes reponuntur, aut maiori anni parte perdurant, in locis siccis minimè asperginem redolentibus appenduntur, vt sunt vuae, pyra, mala cydonia, & punica: aut super paleas expanduntur, vt sunt immatura sorba, & mespila: vel milio sepeliuntur, quemadmodum medica seu citria, & arantia mala. Fructus deniq; oleosi, vt iuglandes, amygdala, pineæ melius sparsum, quam acer-

Flores.

Semina.

Fructus.

aceruatim asservantur: nam in acervos congesti facile incalescunt, & rancidi fi-
unt, maxime in loco & tempore calidiore. Servandi igitur sunt loco frigidio-
re. Radices exquisitè siccatae reponuntur loco non insolato, non fumato, non *Radices*
humido, non squalente, non pulverulento, sed sublimi, sicco, puro. Sit igitur
locus qui ad septentrionem vergat, vel etiam ad meridionalem plagam, quando
scilicet radices ipsae non prorsus exiccatae reconduntur, adhibita tamen cura ne
eo tempore austru humidissimi flatus admittantur. Servandae autem quamdiu
vegetae adhuc sunt. Quare quae crassae & densae sunt, tribus annis servari pos-
sunt, ut radix bryoniae, centaurei maioris, peucedani, & similia. Quae vero te-
nues & raras sunt, ut asari, apij, tragij, asparagi, & similia, quotannis sunt mu-
tandae uterque elleborus, Galeno libro primo de Compositione medicamento-
rum localium teste, triennio servari potest. Succialij servantur paululum pri- *Succi*
mum liquidij ad ignem servati, moxque diligenter defecati, ut est succus rosa-
rum, oxalidis, buglosi, & similia. Alij ignem non experti tantum subsidere
permittuntur, ac deinde vasis tandiu transferuntur, donec defecati pelluce-
ant, ut est succus malorum puniceorum, citriorum, limonum, cydoniorum, &
mororum. Sicci reponendi sunt, ubi aut sole, aut igne probe siccantur: tum de-
mum vasculis vitratis, aut pixidibus reconduntur. Cortices, fructuum maxi- *Cortices*
mè diligenter prius exiccati, ne situm contrahant, aut putrescant, in arculis
ligneis recondi debent. Gummi facile servantur & diu durant, si in loco nec *Gummi.*
humido, nec putrido collocentur. Animalia sicciora integra, ut cantharides, *Animalia &*
non difficulter ubi semel probe exiccata fuerint, asservantur. Humidiora & *eorundem*
pinguiora promptè corrumpuntur, & putrescunt, vermibusque opplentur, ni- *partes.*
si Absinthium vulgare, & id genus alia amara, & putredinem arcentia illis ad-
ijciantur. Reponuntur autem in loco sicciorae & frigidiorae. Partes eorundem
siccatae, ante repositionem nullam singularem preparationem requirunt, nisi
ut membranulae, carnes, & quicquid corruptioni obnoxium est diligenter ab-
radatur, & auferatur, ne scilicet putrescant, & subiectae parti graeolentiam
concilient. Humidae autem partes accuratiorae praeparatione egent, quae qua-
lis sit suo dicemus loco.

DE DELECTU ET IN VNIVERSVM

praeparatione materiae me-
dicatae.

Caput XXIII.

QVOD ad delectum materiae medicae attinet, non est cur hoc loco aliquid *Delectus.*
dicamus. Nam quod ad stirpes ipsas spectat, is delectu in ijs optimo ute-
tur, qui veras & legitimas ad usum medicum adhibebit. Aliorum delectus
passim supra est in commemoratione singulorum indicatus, ut opus non sit
hic denuo de eodem verba facere. Quapropter ad praeparationem potius acce- *Præparatio*
demus. Variè autem medicamenta simplicia praeparantur tribus de causis,
nempe ut vel palato gratiora & magis suavia sint: vel ut diutius conseruari,
vel ut melius & expeditius alijs misceri possint. Varij autem sunt medica- *Præparatio-*
mentorū simplicium praeparationis modi, nempe decem, quos ordine pro- *nis modi*
sequemur. Primus est comminutio, qua utique utendum erit, ubi simplicia *quot?*
integra vsurpari non possunt. Imminuuntur verò primò dum in multas se- *Comminutio.*
cantur partes, ut scilicet hac ratione corrupta, aliena & inutilia ab utilibus,
pro-

Tritura.

κόπτηρ.

τριβερ.

Cur terantur
medicamenta

proprijs; & integris separentur. Secundo, quando duriores partes funduntur scinduntur úe, vt expeditius tundantur: molliores autem, vt facilius siccentur, aut condiantur. Tertio, vbi quæ dura & tenuia sunt, vt arborum surculi, & herbarum aridarum stipites, franguntur. Quarto, quæ findi aut frangi nequeunt, lima atteruntur, vt vomica nux officinis hodie appellata, aut torno in ramenta dissecantur, vt lignum Guaiacum. Quinto comminuuntur simplicia medicamenta, quando eorundem cortices duriores vel membranosi cultello, vel vnguibus abraduntur, propterea quod illorum tantum in medicina vsus sit, vel quod noxijs, vel nullius precij sint. Sexto, quando quæ dura & crassa sunt atq; ob id commisceri alijs nequeunt, teruntur ac pistillo tunduntur. Terere autem seu tundere est crebro percussu non solum humida, mollia, & virentia, sed etiam sicca comminuere sic vt in puluerem redigantur. Plinio trita in farinam, tusa, & cribrata dicuntur: quanquam posterius etiam de humidis quæ trita per cribrum vi cochlearis, aut rudiculæ, aut manus cernuntur, intelligi potest. Sicca verò cribri succussione descendunt: Vtrunq; autem, humidum scilicet & siccum, Græci λαιάειν, id est, lauigare, seu laue reddere, & in puluerem tenuem comminuere, aut in pollinem redigere, & cum vino, vel alio liquore multum subigere dicunt. Vulgus pistare vocat, & ad herbas, fructus, semina, radices, ligna, & alia tum mollia, tum dura transfert. Succis tamen & liquores lenti gummi instar, vt Galbanum, Hammoniacum, sub pistillo dilatantur potius, quam lauigantur: Cæterum Græci etiam κόπτηρ in pila tundere herbas & radices, & semina appellant. τριβερ quoq; id est, terere, non tantum in puluerem comminuere, sed etiam de Vuis pallsis, Bdellio, Vino, Myrrha, & alijs simul tussis effertur. Porrò ducuntur pistillo per mortarium, aut super marmor leui compressu Thus, Mastiche, & similia quæ tundendo latefcunt. Sic Rhabarbarum per se, sic Lithargyrum cum oleo, vel Oxelæo, vel Hydreleo nutritum, & alia per multa non humida modo, sed etiam arida, quæ trituram illam verberatu multo faciendam non tolerant. Quinetiam metalla vel aliud quidpiam elaboramus, valenter & pluribus diebus, præsertim in sole cum aceto, vel alio simili diu conterimus. Teruntur autem medicamenta potissimum arida, interdum etiam liquida, tribus de causis. Vna quidem, vt promptius quod potentia sunt; id actufiant. Sic medicamenta quæ potestate calida sunt, quò tenuius sunt trita, eò citius & facilius à calore nostro actu calida euadunt, & nos quoq; calefaciunt, quum integra adhuc nullam aut minimam calefaciendi efficaciam habeant. Piper enim si integrum corpori adhibetur, aut ore continetur, aut deglutitur, nihil, aut parum id calefacere deprehenditur etiam longo post tempore, quum eius puluis tenuissimus mox vbi linguæ impositus est, eam vehementer incendat & molestat. Eodem modo calida alia potestate omnia, sic stirpium calidorum folia tusa calefaciunt nos & magis & citius, quam si integra vel sumantur vel admoueantur. Simile accidere lignis videmus, quæ quo crassiora sunt ægrius, quo verò tenuiora expeditius incenduntur. Altera, vt exquisitius promptiusq; alijs medicamentis misceri possint. Quæ enim trita sunt tenuissimè, & cribro tenuissimo creta, vbi medicamentis compositis miscentur, quod partibus suis minimis mutuo se contingant, promptius & valentius se inuicem afficiunt, & tandem compositi vnã facultatem rectius conflant. Tertia propter quam medicamenta teruntur magis vel minus causa est, vt facultatem acquirant à priore diuersam. Quæ enim tenuissimè sunt tusa, & cribro tenui creta, in totum corporis habitum promptissimè distribuuntur: e diuerso quæ crassiora sunt, in ventre hærent, quia angusta venarum ora subire nequeunt,

Hinc est

Hinc est quod Galenus lib. 4. de tuend. sanitate Diospoliticum crassius facien-
 dum esse doceat, ubi aluum per id ducere consilium est: tenuissimum verò &
 pollinis instar minutissimum, quando urinas mouere volumus. Pari modo
 Rhabarbarum officinarum, asarum, cuminum, & id genus alia permulta negli-
 genter trita aluum subducunt: tenuius verò comminuta in corpus expedite sub-
 eunt, & venas perreptant celeriter, urinasque mouent. Sic erugo, chalcitis, mi-
 sy, sory, chalcanthum, æris squama, & alia similiter fortia & valida diu ex aceto
 trita morsum & rosionē deponunt & admittunt, viribus reliquis auctis. Quum
 enim natura partuum sint crassiorum, vim suam in altum vsque corporis curandi
 non demittunt, quapropter vt tenuiora fiant, diu ex aceto terenda sunt ac com-
 minuenda, vt scilicet hoc modo curiose attenuata ad penitiora vsque penitent, &
 corporis meatus pertranseant, nusquam inter eundem retenta, & si calidioris
 naturæ fuerint, sine morsu munere suo fungentur. Porro aromata, quæ Actua-
 rius, Nicolaus Myrepsus, & Paulus etiam ^{ad}, id est, species, sæpe appellat, ne-
 gligenter teruntur, quum vires earum diu integræ sunt seruandæ, quod earun-
 dem spiritus facile exhalent ac dissoluantur: tenuissimè autem teruntur quum
 viribus illarum in præsens opus est. Cæterum terendorum non est vna natura. *Species.*
 Quædam enim substantia sunt tenuia, si sint arida, promptè in minimas commi-
 nuuntur partes: vti humida mox per se sparguntur, & altè corpus imbuunt. *Terendorum non vna est natura.*
 Crassa verò contra: quapropter illa minus diu, hæc longiori tempore in eun-
 dem scopum terenda sunt. Proinde metallica & terrea cætera quod crassa sint,
 etiam post vstionem diu admodum, præcipuè quæ collyrijs oculorum vel li-
 quidis vel aridis permiscuntur, terenda sunt. Rara quoque mediocriter & friabi-
 lia non diu admodum terenda veniunt, vt Rhabarbarum, & Scammonium:
 acuratius verò, densa & mediocriter lenta, vt est aloë. Nec temerè dictum est,
 rara mediocriter, quod ea quæ immodicè sunt rara, vt agaricus, colocynthis,
 per se in puluerem tenuem redigi nequeunt: sed vel cum alijs sunt in puluerem
 redigenda, aut prius in pastillos digerenda siccandaque. Tunc enim nullo ne-
 gocio tenuissimè teruntur, quod maximè tentandum erit, ne scilicet in ventri-
 culi & intestinorum tunicis mole sua hæreant, humoreque redundantè imbuta
 ex oppressione & pertinaci adhæsu magnam & diutinam molestiam afferant.
 Lenta quoque mediocriter diximus, quod quædam exijs ob ariditatem etiam iam
 mediocriter dura, nondum tamen per se in puluerem comminui possunt, sed
 sub pistillo latefcunt. Quapropter aut vetustiora eligenda sunt, aut sole vel igni
 siccanda, aut cum alijs siccioribus & friabilibus ac tenuioribus terenda, vel ali-
 quo liquore idoneo sunt dissoluenda. Sic tragacantha, gummi arabicum, thus,
 myrrha, mastiche, sarcocolla, styrax, bdellium, euphorbium, ladanum, succus
 glycyrrhizæ, & alia gummi, resinæ, liquores, succi, dum vetustate, aut aliter
 sunt siccata in puluerem terendo, aut pastillo diu multumque per mortarium du-
 cendo comminui possunt, vel per se, vel cum siccioribus: quum verò sunt re-
 centia, melius aliquo liquore dissoluuntur. Eodem pertinent semina quædam,
 vt Cnici, lini, canabis, cydoniorum, citrij, bombacis seu gosypij, melonum, cu-
 cumerum, cucurbitæ, citreoli. Amygdalæ præterea vtræque, & fructus quidam,
 vt dactyli, baccæ halicacabæ ob lentorem & pinguitudinem non teruntur, sed
 vel scalpro, vel cultelli acie itentidem verberata minutim inciduntur. Ligna
 priusquam in mortarium imponuntur, lima atteruntur, vel quod minus labo-
 riosum est in tenuissimas assulas finduntur. In herbis & radicibus ac seminibus
 quod lignosum, fibrosum, & neruosum est, abijcitur, nisi preciosum sit, & reli-
 quis viribus non multum inferius. Radices inciduntur in taleolos transuer-
 sim, ita enim facilius in puluerem rediguntur, & puluis ille filis seu fibris care-
 bit. Tunduntur quandoque simplicia crassissimè, ad decoctum nimirum: quandoque
 I crasse,

*Species.**Terendorum non vna est natura.*

I crasse,

crasse, interdum in tenuissimū puluerem, vt in roborantibus compositis. Deniq; vt coctione longa non modo vires imbecillæ resoluuntur, sed etiam ^{in uis} ^{genuo}, id est, incensio, siue ignitio, coctis rebus imprimitur: sic longo attritu corporum durorum pistilli, mortarij, & teredorum etiam cum humore calorem, in medicamentis præsertim diu terendis, vel gignit, vel auget, qui corundem facultatem mutat, & si hæc imbecilla fuerit, dissipat, adiutus difflatione per agitationem illam excitatam. Quam caloris ex attritu durorum generationem plene indicat farina, quæ ex breuissimo contactu molarum, calida tamen in subiectam arcam decidit. Ob id Thymus & Hyssopum vt coctionem, sic etiam trituram mediocrem, non diuturnam & vehementem sustinent. Quædam deniq; frigido pistillo, & in frigido loco contundi postulant, vt aloë. Quædam contra calidis gaudent, quædam vtriusq;. Quædam ligneo pistillo, quædam lapideo teruntur. Quædam in pila plumbea, alia æreo, alia, vt margaritæ, in marmorea teruntur. Alter præparationis modus est auctio, qua medicamentum, quum alijs miscetur, aliquid acquirit, id quod fit nutritione, conditura, & coloratione. Nutrimus autem, quando rhabarbarum, agaricum, sena, lithargyrum, molybdana, & id genus alia, aliquandiu super calidos cineres, idoneo liquore temperamus. Turpetū verò, vt id obiter indicemus, lacte: myrobalani oleo, aqua, & alijs ex præscripto filij Mesuræ nutritur. Sarcocolla, lacte muliebri, vel asinæ, vel capræ nutrita, aliquandiu post siccata, idq; aliquoties, ad vsus reponitur. Fit autem hæc medicamentorum simplicium nutritio, & velut refectio atque auctio interdum etiam citra ignem, nempe in aëre calido. Cuminum insperso aceto nutritur, & iterum resiccatur. Nutritio verò ideo est excogitata, vt medicamentum a liquore quem imbibunt temperentur, ac mitiora fiant, suamq; vehementiam non nihil remittant. Conditura fit saccharo, aut melle, aut vtroq;, aut sale, aut muria, aut aceto, idq; vel gratiora palato fiant medicamenta, vel vt diutius conseruari citra putrefactionem possint. Condiuntur autem herbæ, flores, fructus, cortices, & radices vel virides, vel arefactæ, vel crudæ, vel prius coctæ. Herbæ prius coctæ, magna ex parte, vt fit in Serapiorum compositionibus, hodie condiuntur. Olim muria etiam condiebantur. Sunt tamen qui nunc quoq; herbas virides minutissimè, instar florum, concisas, saccharo condiunt. Flores tamen non modo, vt iam dictum est, minutissimè concisi, sed & tuis saccharo condiuntur. Vocantur autem eiusmodi condituræ hodie Conseruæ. In ijs autem parandis plerunq; triplum sacchari ad simplum herbarum aut florum concisorum vel tusorum sumitur. Qui quæstui student pharmacopœi, vel gulæ gratificari student, plus sacchari accipiunt. Sic autem maximè parantur. Herbis aut floribus exactissimè concisis, aut tuis saccharum adijcitur, & simul in pilam probè purgatam conijciuntur, miscentur, & contundunt, postea aliquot diebus soli exponuntur. Cauendum tamen vnice erit ne fermentando extra vasa effluant, quod fiet si vasa ipsa non ad summum vsq; impleantur. Quum conseruarum durationis tempus inæquale sit, quod aliq; satis diu durent, veluti rosacea, alia verò cito corrumpantur, acescant, vel arecant, danda opera erit vt singulis annis nouæ conficiantur. Asseruantur commodissimè in vasis vitrijs, lapideis, fictilibus & densis. Fructus molles & aquosi priusquam ad perfectam maturitatem peruenerunt auulli & decerpti saccharo vel melle ad iustam spissitudinem cocto atq; clarificato condiuntur. Duri, non nisi maturi condiuntur. Aridi, vt Myrobalani genera omnia, prius macerantur & coquuntur dum mollescant, deinde ut alienam humiditatem deponant in cribro aut lauigato assere aëri exponuntur, vel in panno lineo resiccantur, donec in superficie contrahi incipiant, postea saccharum aut mel coctum affunditur. Pari modo a nonnullis Iuglandes nondum plenè maturæ nouem diebus vel circiter in aqua pura quotidie

2. Auctio.

Nutritio.

Conditura.

Conserua.

tidie mutata macerate, dein coctæ ferramento tenui transuerſim ſecundum tres diſenſiones perforatæ, & dein leuiter reſiccata, foraminibusq; cinamomo, charyophillis, & zingibere in feſtucas longas conciliſis, expletis, affuſo ſaccharo vel melle cocto condiuntur, & aſſeruantur. Ceterum cauendum ne ſaccharum aut mel dum affunditur nimis calidum ſit, alioqui enim contrahentur & corij modo lenti & teneres fructus euadunt. Quod ſi verò aquoſiora poſt aliquot dies euadant, & metus ſit ne fructus corrumpantur, ruruſ effundantur, & ad iuſtam craſſitudinẽ coquantur, ac denuò affundantur. Sunt qui crudo melle, aut ſacchari puluere fructus maximè molliores, vt ſunt ceraſa, perſica, mora, tectos condiunt. Quidam muria cõdiuntur, vt limones, & oliuẽ. Quidam ſale, vt capares. Radices recentes & virides, vt helenij, pimpinellæ, pæoniæ, ei yngij, primum coquantur dum mediocriter molleſcant, coctæ leuiter reſiccantur in aère à ſe inuicem ſeiunctæ, ac tandem ſaccharo aut melle cocto conduntur. Arida, vt zingiber, & calami uſitati radix, acerrimo lixiuio probè macerantur, vt molleſcant, quo facto perfunduntur aqua pura frigida ſubinde mutata, donec omnis acrimonia & lentor lixiuij auferatur. Dein leuiter in aère ſiccata, vt dictum eſt condiuntur. Colorationis vt in alijs multis rebus, ita quoq; in medicina vſus eſt. Quædam autem citra alterius rei adiectionem colorantur, vt penidia diu tractando fiunt candidiora & elegantiora. Loch ſanum & expertum diu multumq; agitando fit candidius. Quædam contra adiectione alterius, vt theriaca chalcitide adiecta nigreſcit: ſaccharum ſantalo rubeo addito, vel alio colore tingitur, vnguentum potabile, anchuſæ radice. Quanquam temerè coloris conciliandi gratia medicamentis nihil adijci debet. Coloribus autẽ varijs inficiuntur magis ſpectandi, quàm neceſſitatis gratia. Ad flauum enim colorem conciliandum vtuntur croci aut rhabarbari ſucco. Ad rubrum, ſantalo, præſilij ligno, lacha, grano tinctorio, florib. Amaranti purpurei. Ad viridem, Anethi ſucco, ſolani, & rutæ. Ad cæreuleum, florib. cyanei. Ad indicum, baccis ſambuci. Ad nigrum, gallis, ſucco corticum viridium luglandis. Hi ſucci aceto, aut vino ſublimate diluuntur, & Confectionibus vocatis iam abſolutis, ſenſim in ahero calentibus aſperguntur. Quum autem confectionum nobis iam facta ſit mentio, fortè ab inſtituto alienum non erit ſi modum ſtruendi confectionum hic breuiter perſtringamus. Confectiones autẽ pharmacopœi, vt id obiter indicemus, vocant quãdo ſimplicia medicamẽta arido ſaccharo obducuntur ſiue incruſtantur. Hoc autem modo conficiuntur ſemina, fructus, radices, & aromata integra, vel in partes fruſtaq; diſſecta, vt gulæ gratiora ſint, minoreq; moleſtia aſſumi poſſint, quando quidem alia eorum nimis amara, vel acria, vel alium medicamentoſum parumq; iucundum ſaporem habeant. Semina itaq; priuſquam conficiuntur à ſordibus, pulueribus, feſtucis, lapillis, & pediculis ſuis cribrando, ventilando, & ſeligendo purgantur. Fructus aquæ feruenti injiciuntur, vt putaminibus ſuis exuãtur. Aromata in fruſta longiuſcula ac tenuia ſinduntur, atq; conciduntur. Saccharum ad conuenientem conſiſtentiam coquitur. Medicamentum autẽ conficiendum in vas æneum duabus anſis penſile inditur, & ſuper carbones hinc inde antrorſum retrorſum, dextrorſum ſiniftrorſum agitatur, nunc in orbem voluitur, nunc inſtar auenæ in vannis mouetur, donec caleſcat, calefacto autem parũ ſacchari ferreo cochleari infunditur, non procul ab extremitate vno foramine perforato, & continuo agitatur quoad ſaccharum ſiccatur: deinde aliud affunditur vt prius, idq; tantisper fit dum iuſtam acquirat magnitudinem. Superſicies autem in plerisq; leuis eſt, niſi ſingulari artificio aſperior ſeu criſpa, ſaccharo ex alto fundendo, fiat. Si verò materia conglobatur, vel ſaccharo confertim inuſo, vel negligentè moto, manu affricta nodi diſſoluuntur. In fine confectionis exactè ſiccantur, deinde in calidum & ſiccum locum cribro impoſita reponuntur. Atq; is optimus conficiendi modus

Coloratio.

Confectionũ
ſtruendarum
modus.

3. *Separatio.**Pulsatio.**Fricatio.**Maceratio.*

existit. Tertius preparationis modus est separatio, per quam à simplicibus medicamentis vel aliena, vt fordes, vel partes, vel contenta separantur. Hæc verò multis perficitur modis, nempe pulsatione, frictione, maceratione, lotione, expressione, coctione, despumatione, colatura, clarificatione, & destillatione. Pulsantur aut materiae malleo, vel pistillo, vt partes à se mutuo auellantur, ita semina à stirpibus, cortices à nucleis, medullæ radicum à reliqua substantia pulsan- do separantur. Fricantur materiae vel crudæ manibus, vel coctæ vt à se mutuo separentur. Porrò quam nos macerationem dicimus, vulgus medicorum infu- sionem nominat. Medicamenta verò quæ macerantur parum trita in liquorem aliquem calentem à sole, vel igne interdum per semihoram, aut etiam plures, octo nimirum, noctem totam & diem, per triduum item vel quadriduum, pro medicamēti natura, & vario medici scopo, ac necessitate, coniicitur, vt interim vis eorum tota in liquorem illum trahatur ac transeat. Hæc quidem hodie medi- ci non solū in decoctionib. & serapijs, verum etiam in potionibus purgantibus, vt scilicet gratiores fiant, quàm sit solidorū medicamētorum substantia. Citius præterea distribuuntur aut subeunt liquida quàm crassa, vt potu quàm cibo eti- am facilius & iucundius est impleri. Non solum aut medicamentorum facultas in liquorem transit, sed eius etiam substantiæ portio tenuior: interdum quoq; crassioris aliquid, præsertim quum id quod maceratū est valentius colando ex- primitur, aut per colum rarius transmittitur. Nisi enim validè id quod macera- tum est exprimatur, tenuior tantum eius substantiæ pars in liquorem transit, & crassior in medicamento remanet. Colandum igitur & exprimendū magis aut minus erit pro ægri & affectus, medicamentiq; natura. Maceratio veteribus nō ita frequens atq; recentioribus fuit, maximè in purgantibus medicamētis. No- luerunt enim facultates quas natura coniunxit nō sine maxima sua industria, & egrorum vtilitate, separare. Verbi gratia, in Reo barbarico purgatoriam facul- tatem ab adstrictoria separare noluerunt, vt scilicet sua adstrictoria facultate ventriculum roboraret. Antè tamen decoctionem saepe, etsi non ad purgatio- nem, medicamēta macerarunt, vt scilicet quod à maceratione remansit, per co- ctionem eliceretur. Galenus lib. 4. de tuend. sanit. semen Abietis tritum, & flo- res populi nigrae tritos oleo dulci & tenui macerat dies 40. Interdum menses duos, tres, quatuor, & plures in domo calida, & sub sole mouet meridiano, po- stea linteo colatum vt expressum oleum reponit, reliqua abiicit. Nostris vice ma- cerationis nonnunquam iuscule aliquo medicamēta nodulo ligata incoquunt.

*Cur medica-
menta ma-
cerantur.*

1. Cæterum macerantur liquore aliquo medicamenta quatuor de causis. Primò, vt portionem substantiæ medicamentorum tenuiorem à crassiore ac terrea ad- stringente separetur, vt vel hac, vel illa seorsim vsurpet. Quæ utiq; de causa Rha- barbarum Indicum, aliq; medicamenta dissimilariū partium macerantur. Quando enim Rhabbarum ijs qui tantum purgatione & abstersione indigēt exhibere cōsiliū est, diluto eius vtimur, vtpote cui tenuior duntaxat eius sub- stantiæ pars inest. Non est igitur Rhei barbari dilutū dysentericis exhiben- dum, quod ij adstringente eius facultate magis egeant. Sic Agaricum macera- tur, ne intestina debilia sua substantia leui & rara illis facile adhærens, lædantur.
2. Secundò, vt medicamenti facultas vehemens corrigatur frangaturq;. Sic Tur- petum lacte caprino recens multo maceratum, & postea siccātū, mitius & ele- mentius fit, nec ita ventrem perturbat. Pari modo Myrobalani, qui vel oleum, vel butyrū imbiberunt adstrictionis noxam remittunt, minusq; obstructioni- bus obsunt. Thymelæa quoq; & Tithymali quum in aceto macerantur mite- scunt, & acrimoniam effrenem deponunt. Nucum Pinearum amarorem, & lu- pinorum aqua in qua macerantur mitigat. Palmulæ in aceto maceratae dulcedi- nem nauseam proritatem deponunt. Coriandro insuper vis illa caput tentans fit in acetum, in quo sampsuchus maceratus est coniiciatur. Nam is caput admodū

con-

confirmat, adeoq; Coriandri noxam frangit. Tertio, vt facultas medicamēti va-
 lidior fiat. Sic Turpetum in succo Cucumeris agreffis maceratum, materias no-
 xias à remotis partib. maiori efficacia trahit, & expellit. Hermodactylus in Scil-
 lā aut Raphani succo, vel aceto scillitico maceratis, potētius ab articulis euocat.
 Agaricus etiā in oxymelite maceratus, vehementius purgat. Quarto, vt medi-
 camentum fiat lubricum. Ob id medulla Colocynthidis, succo tragacanthæ ma-
 cerata, promptē per totum ventrem lubricat, vt neq; ventriculo, neq; intestinis,
 neq; vesicæ ad hæsu suo sit molesta. Scammonium quoq; oleo violato vel simili
 maceratum promptē subit deorsum, nulla aut minima partium, quas per meat,
 noxa. Quapropter liquor ipse medicamenti vires, aut in se trahit, aut mutat, ac
 frangit, vel auget, vt de auctione quoq; dictum est, pro varia cuiusq; liquoris na-
 tura. Danda igit opera est, vt singulis affectibus conueniens liquor pro mace-
 rationis materia accommodetur. Ita profectò Sena adustorum humorum purga-
 tricem in dulcium pomorum succo maceratur, cui flores quoq; violæ, buglosi
 siue borraginis, cinnamomum, sericum grano baphico tinctum adiunguntur.
 Rhabarbarum Cichorij, & Seridis stillaticijs liquoribus delectatur. Serum præ-
 terea multis purgantibus medicamentis macerandis accommodatū admodum
 est, quod scilicet non tantū abstergere, sed etiam purgare possit. Idem etiam effi-
 cit stillaticius lupi salictarij, fumaris, absinthijq; liquor. Quinto, macerantur, vt
 mollescant, & concoctioni aptiora reddantur, veluti lignum Guaiacum. Sexto,
 vt dissoluantur, vt gummī, chrysocolla, & alia metallica. De maceratione haete-
 nus. Porrò lauantur medicamēta quatuor ob causas. Primo, vt partes eorum im-
 puræ & alienæ ab ipsis remoueantur, & tollantur. Qua quidem ratione herbæ si
 impuræ sint, item radices, semina, & metallica aqua pura & fontana lauantur, vt
 terrenæ partes, lapilli nimirum, arena, & lutum in fundo subsidentes: aut leues,
 veluti festucæ & ligna in superficie natantes, auferantur. Secundo, vt facultas ve-
 lut in profundomersa, parumq; efficax fiat euidentior. Sic in Cadmia non vsta,
 & alijs quibusdam tergendī vim occultam lotio detegit. Ita quoq; aloë lota ven-
 trem magis roborat. Tertio, vt virtus medicamenti malefica, vel nobis in affe-
 ctum præsentem incommoda, tollatur, & quæ expetitur maneat. Sic vsta omnia
 vbi lauantur, moderatiora fiunt, acrimoniamq; vstione acquisitam deponūt, ac
 minus mordacia redduntur, sed ignea illa natura in aquam deposita ipsam effici-
 unt, tenuem & calefacientem: quod verò terreum remanet morsus expers vlceri-
 bus humidis sit epuloticū, illisq; cicatricem inducit. Ob id æs vstum acre & sub-
 adstringēs lauari petit, vt cicatricem inducat in carne molli: indura enim est epu-
 loticum seu cicatricem inducens citra lotionem. Chalcantum vstum & lotum fit
 moderatius. Chalcitis præterea, lithargyros, ærugo, os Sepiæ, cera, resina, pix
 oleum, & id genus alia sunt abluenda, præsertim quum vlceri, aut oculo, vel par-
 tialij insigniter sentienti acrimoniam mordax est noxia. Testa ostreorū, buccino-
 rum, purpurarum, vsta, & lota vlcera caua & fistulosa, & ob fluxionem diuturna
 carne implet. Cornu ceruinū vstum, lotumq; dysenterijs salubra. Lauantur ea-
 dem ratione plurima citra vstionem acria. Sic enim lauat Acaciam Galen: vt acri-
 monia per lotionem deposita, siccet sine morsu. Oleum quoq; picem, resinam,
 cerā, & alia multa lauat, vt morsus & acrimonis expertia sint. Aloë lota ventrem
 minus subducit, & vacuat, magis autem roborat. Lacha lota minus soluit, magis
 obstructions leuat. Cyaneus & Armenius lapides lotionem purgandi molestiam
 deponunt, ac mitiores reddūtur. Quarto abluuntur medicamēta, vt è liquore fa-
 cultatem aliquam nouam acquirant, veluti si Tithymali succo, aut decocto medi-
 camentū aliqd lauatur, eius vires in se transfert. Sic aloë lota decocto aromatum,
 stomachicorū ventrem potentius roborat. Turpetum decocto Agarici lotum,
 aut in eo maceratum valentius est pituitæ purgatorum. Decoctum Scammonij,
 Tithymalorum & aliorum id genus, in se lotis vim suam largitur. Aqua verò vel
 vino albissimo lauantur metallica ad emplastra alba, & ad collyria. Aqua lauan-
 tur, si affluens in vlcus humor est acris & mordax. Vino austero, si humor affluit

I iij largi-

31

40

50

60

Lotione

10

20

30

40

largior: aceto vel aqua marina, si ulcera sunt tumida, & cum oris crasis ac callosis attenuationem multam requirunt. Aqua autē dulci precipue lauamus, quando medicamento facultatem adimere studemus. Quae utique ratione omnia metallica lauamus, ubi illis mordicandi vel vrendi vim adimere conantur. Interdum etiam ut aliquam adijciamus, ut quum ceratum diutius aqua frigida lauamus, quo potentius subinde refrigeret. Vino lauamus, ut calor, vel odor, vel roborandi vis inde medicamento contrahatur. Calor, ut si fructus aestiuos frigidos, pepones verbi gratia vel melones, vino quo minus vetriculo noceat, lauamus. Odor, ut si ad conciliandū odorem, & ut ad sumendū suauiora reddamus medicamenta lauamus vino. Vis roborandi accersitur, e vino adstringente. Aceto quando vim medicamenti excitare, & eius substantiam attenuare, & ut efficacius penetret efficere volumus. Aqua marina, vel salsa, ut medicamenta exquisitissime purgentur, & candidiora reddantur: vel vi falsedo medicamento concilietur, ut si resinam lariceam aqua salsa lauamus, ut ad extergendam & exiccanda scabiem efficacior fiat. Ita sanē & in reliquis liquor pro affectus & partis natura mutandus est: verbi gratia, calido succo refrigerate, ut cucurbitae, lota frigiditate, deposita, aut salte imminuta caliditate, induunt. Contra verò frigida, succo calefaciente lota.

Lauandi modus.

Lauandi autē modus, Galen. li. 2. de Simp. medic. facul. ca. 15. autore is est, ut quae calefacta liquant, nec possunt aquae misceri, qualia sunt oleū, cera, pix, resina & alia quaedam modice calefiant, ac mox indant in vas magnū lati oris, semiplenum aqua purissima omnis qualitatis experte, quando scilicet medicamento nullā vim nouā addere volumus, sed id tantum purgare, aut facultatē eius mesam detegere aut noxiā tollere, sed quae ex sole vel igne tepeat. Tum id corpus lauandū in aqua ipsa terit, tunditur, frangit, subigit manibus, ut vnaquaeque medicamenti ablundi portio aquā tāgere possit, & in ea suam acrimoniam exuere. Denique aqua haec effusa, in syncera alia vase infusam recalefacta ipsa medicamenta imitant: rursus ad modum diu contundunt, mox idem tertio, quarto, ac sepe deinceps faciendū, donec omnē suam qualitatem in aquam deponat medicamentū, seu aqua nullā ex loto medicamento qualitatem amplius recipiat: quam quidē rem gustu, colore, & odore cognoscēs. Oleū autē ablutio nō modo mordacitatem & saluginē exiit, sed etiā fit candidius, aquea ac rufa eius substantia separata & deterfa. Ipsum tamē lauando minus verberabis, quā ceram, picem, resinā, ne adeo aquae misceat, ut egrē postea separari possis. Id verò quod falsum nō est, & omphacinū lotionē non admodū indiget. Quae verò lapidosa & dura sunt, ut Cadmia, eris squama, es vstum, ea tenuissime trita ex aqua fontana & purissima multū diuque teruntur, ea aqua subinde effusa, & pura in eius locū affusa, quoad nihil sordium medicamenti aquae innatet, maneatque aqua medicamenti qualitatum omnino experta. Quandiu enim aliquid eius aquae ipsi innatabit, aut qualitatis eius quippiā sensui apparebit, tandiu terendū & effundendū. Sic lithargyrum, diphryges, cerussa, misy sory, stinmi, oēs lapides, praeterea calx ipsa lauanda erunt, non tamen semper aqua, sed etiam vino, vel aceto, vel aqua marina, vel alio liquore cui metallica & terrea ob innatā grauitatē facile subsidēt. Sunt autē haec toto die cum liquore illo medicamento cōtrita, per noctem in eo relinquenda, postero die mane ille abijciendus, & alius mox superfundendus: postea rursus similiter terenda, & sequentiaurora liquor iterum effundendus, idque fiendū donec morsus sint expertia haec metallica, ut sordes nullas in aqua relinquāt, sintque pura & perspicua. Quod si haec estate sub sole feruente laueris, medicamentū potentius siccabit, tenuius erit, & candidius. Aliqui nūmerum lauandi definiunt, sed temerē, quum pluribus aut paucioribus vicibus, seu diutius aut parcius pro ipsorum facultate medicamentorum, aut partium quibus applicantur natura, & medicis indicationibus, lauandi sint. Porro, ut id etiam adijciamus, hodie plerique metallica, lapides, terrae species hoc modo lauant. Medicamentum tusum in aquā immittunt, illidque rudicula hinc inde agitant, dein stare permittunt, ita em quicquid leue est aquae innatet, quod postea cochleari multis foraminibus pertuso auferit. Dein rursus aquā agitando turbat, aquamque turbidā in aliud

aliud

aliud vas effundunt, vt quæ grauiã sunt subsideant, quod tantisper faciūt, donec quicquid alienũ & graue est in vase priore linquatur. Reliquum aut̃ stare permittunt, quoad pura & clara fiat aqua, quã postea leuiter inclinato vase effundūt, ne quid vtilis materię simul effluat, q̃d remanet siccãt, & in pastillos digerūt. Oleũ lauãt, affusa aqua, in vase vitreo amplo ventre, vtrinq; mediocriter oblõgo, in fine angusto, atqui aperto, vt obstrui possit. Quo facto hinc inde agitãt, & deinde liquorib. quiescentibus, ex altera parte aquã emittūt, postea iterum atq; iterũ lauãt, quoad aqua insipida reddat̃. Quod si oleũ ita faciendo aque permisceat̃ vt separari ab eo statim nequeat, expectant donec quiescẽdo vtrinq; in suũ redeant locũ: aut calefaciunt vitrũ super vapore calido, & hac ratione separant. Terebinthinã in vase aliquo aperto aqua lauãt pistillo vel rudicula agitata. Sed de lotione satis. Expressione separãtur partes, quando liquor aliquis e medicamẽtis con-

Expressio.

tusis exprimitur. Exprimũtur etiam macerata, & decocta, vt efficaciora euadãt, idq; manu, torculari, vel alio instrumento. Quæ manu exprimuntur, tenuiora & elegantiora fiunt. Quæ torculari, crassiora atq; validiora. Leuiter igitur aut violenter exprimuntur medicamenta, prout tenues, vel crassas medicamentorũ partes desideramus. Atq; hinc est, quod huic rei varia destinata sint instrumẽta. Stirpes virides non nisi probẽ contusæ prælo subiiciuntur, vel manib. premuntur. Quarum verò succus valdẽ tenuis est & aquosus, nõ mox vt decerpuntur etiã exprimuntur, sed aliquandiu expectatur donec incipiant flaccescere, ita enim efficacior succus erit, & facilius inspissari potest. Quarundam stirpiũ succus crassior & viscidior est, q̃ vt per se exprimi possit: quapropter herbæ tusæ aliquãdiu stare permittũtur, donec quodaquosius est, à reliquis separetur: vel affuso alio humor virib. cognato, simul ambo exprimũtur. Quædam enim nisi prius humectentur, succum nullũ, vel difficilẽ saltem reddẽt. Si verò succus tantũ mucilago est, vt seminis psyllij, lini, scenogræci, cydoniorũ, maceratur semen affuso aliquo liquore diebus aliquot, deinde in sacculo inclusum suspenditur, postea ligneo culltello, vel cochleari à sacculi superficie abraditur, vel manib. deorsum premẽdo, & veluti mulgendo, vel duobus baculis comprimitur, ceditur, & elicit̃. Quum deniq; calida facilius fluant, ideò nonnunq; pinguibus aqua feruens affunditur. Coctio, quæ non est nisi elixatio, medicamenti excrementosum humorẽ coquit,

Coctio vis.

resoluit, flatus in eodem crassos, mordaces, ad nausẽã ventriculũ euertentes dissipat, deniq; eius acrimoniã, vim validẽ lacerãtem, excoriantẽ frãgit. Hincq; adeò est quod radix Ari, dracontij, cepe, allij, porri, aliãq; medicamẽta acria, elixando euadãt mitiora, ac gratiora. Attractio quoq; medicamẽti vehemẽtior & malignior coctione obtũditur, vt quum medicamentũ maleficum intra alterius benigni euacuatẽ coquit̃, quo illius facultas in hoc fracta maneat. Verbi gratia, si radicẽ Raphani, radicib. Ellebori transfixam sub cineribus coquimus, eamq; edẽdam damus. Habet enim virtutẽ Ellebori purgatricẽ, sed multũ repressã. Ita Scammonium malo cydonio circumdatur, in eoq; coquitur, vt ipsum malũ clemẽtius purget, q̃ per se Scammoniu. Præterea medicamẽta in liquorẽ cui illa incoquantur, vim suã transmittunt, & liquoris illius viriũ aliquid adipiscũtur. Danda igit̃ opera est, vt vas in quo coquuntur sit arcuissimẽ clausum, præsertim quũ tenues medicamentorũ partes conseruari cupimus, quæ alioqui statim dissipabuntur. Coquuntur igitur medicamenta permulta, vt eorum vires imbecillẽ augeantur, aliorũ validẽ nimis minuantur, aut aliene in totũ abigãtur, & vt ex omnib. etiam facultate diuersis & sæpe cõtrarijs, facultas vna concreseat coalescatq;. Quædam quoq; coquuntur, vt mollescant, atq; ad aliorũ medicamentorum vltimũ aptiora fiant. vt gummĩ galbanum, & hammoniãcum, vel vt condiantur, vt radices gladiolæ lutei palustris, & pimpinellę. Quædam vt vna facultate amissa, alterã tantũ retineant, vt lentes. Quædam in duplici vase coquuntur, maximẽ olea preciosa, & alia quædam ne vstionem aliquam sentiãt. Vas autem duplex est, quando vas

Vas duplex.

in quo medicamẽtum coquendum continetur, in aliud vas, aqua plenũ, cui ignis subiectus est, imponitur. Vasa autem in quibus coquuntur medicamẽta figulina

*Non omnia
æqualiter co-
quenda.*

& vitrata, & plumbo albo incrustata, potius quàm aenea, & cupria. Vitrea verò præstantissima sunt. Cæterum non sunt omnia æqualiter coquenda. Nam quæ ad custodiæ diuturnitatē parantur, coctionem longam requirūt, vt omne aqueum & corruptioni aptū longa coctione absumatur. Quædam etiam diu coquuntur, ob destinatā medicamētī formam, ita sanè Serapiū diutius coquimus, quàm decoctū, aut lulebū, emplastrum item diutius, q̄ ceratum, aut cataplasma. Quæ item medicamēta mel liberalius accipiunt, coqui largius postulat. Ea quoq; quæ paucū mel accipiūt, si ijs parant, qui mel & dulcia cætera auersantur. Nam hoc pacto mel si diutius coquat minus dulce erit, minusq; stomachū eorum qui à melle abhorrent, subuertet. Longo tempore etiā coquuntur aristolochia, polypodiū, hermodactylus, & reliquæ radices. Duræ em̄ firmæ, crassæ, & densæ sunt, ideoq; nō solū diutius, sed & diuisæ, & cōcise coquunt. Semina etiā propè omnia, quod pleraq; eorū densa sunt: ligna itē, nisi aromata fuerint, aut facultate imbecilla & superficialia diutius coquunt. Quo em̄ quid facilius aut difficilius resoluit, eo breuius aut longius coquit. Primo igit radices, dein ligna, cortices, semina: postea herbe, p̄sertim aridæ, tandē fructus, & flores inter coquendū adijciunt, exceptis tamē violis quæ diu coquunt, vbi virtus earundē purgatrix in centro earū posita querit: item rhabarbaricū, myrobalani oēs, quando adstringendū, acerbæ quoq; & austera, omniaq; metallica. Quemadmodū em̄ violarū vis purgatrix in pfundo heret, ita Rhabarbarici quoq; myrobalanorū, & similiū vis adstringēs. Parcius verò coquunt, quorum virtus imbecilla, aut superficialia est, aut facile ob tenuitatē resoluit, aut substantia est parū firmiter contexta, hoc est, rara, vt flos violæ nigræ, si vis leniens emolliensue queritur: rosæ & cæteri ferè flores, excepto chamæmelo, epithymū, adiantū album, agaricus, semen cucumeris, cucurbita, melonis, citruli, rhabarbarū, myrobalani oēs quando per hæc duo, vt rosas recentes purgandū, aperiendū, tergendū. Habent em̄ hæc omnia facultatē abstergentē & purgantē in superficie positam. Manna quoq; & Casia, & Tamar Indus, cæteraq; dulcedine, vel aciditate lubrica, & humiditate multa purgantia. Nam vim lubricā diu in ijs imbecillā coctio multa perdit. In summa coquuntur omnis generis simplicia, exceptis metallis & lapidib. Perdit Aromata etiā, vt nardus, casia, cinnamomū, iuncus odoratus, calamus aromaticus, iris, ladanū, styrax, bdellium, & id genus alia non coquunt, sed ad finem coctionis, quū vas ab igne deponendum est, aut mox postq̄ depositū est, iniiciuntur. Pari modo Ambarū, moschus, gemmæ, vbi medicamētū iam perfectē coctū est iniiciunt. Quid multa: quādo diuersa vnā coquenda sunt, diligenter obseruandū, vt quod facilius resoluit, reliquis ferius actardius adijciat. Quum verò hic de cōcoctione agat, fortè non ab re erit si rationem coquēdi saccharū breuiter exponamus. Saccharū primū in partes secatur, & affusa aqua aliquādiu feruescit, dein per laneū pannū colat, postea ad perfectionē coquit. Si clarius & purius esse debet, albumine oui vno & altero pro sacchari portione sumpto, paucaq; affusa aqua virgulis in modū scoparū colligatis agitatur, donec in spumā abeat, quæ cum feruenti aqua saccharo iniicit, & vbi aliquādiu cocta fuerint, colant, colataq; denuo coquunt, donec gutta in marmor aut stanneū orbē, aut laminā ferri leuē tusa consistat, nec mota diffluat, aut donec omnis ferè humiditas absumat. Cuius rei signū est, qd paululū sphathulæ adherēs violēter in aērē proiectū in floccos abeat, & quo flocci maiores ac latiores, eo saccharū exactius coctū, & minus humiditatis reliquū est. Absoluta iā coctione de despumatiōe nobis dicendū erit. Est autē despumatio nō nisi spumę cochleari ferreo pertuso, ne cū spuma etiā humor in q̄ coctio fit abijciat, detractio & remotio. Quū em̄ hæc superiorē locū petat, siue negotio cochleari foraminib. pertuso tolli potest. In coquēdis autē medicamētis pharmacopœus nō, vt coqu⁹, oēm spumā detractā abijcere, sed inutilē solū, vtilē autē qualis est sacchari & mellis, in vas quoddā colligere, & dein ad Serapij consistentiā ac spissitudinē iterū coquere, & in suos vsus seruare debet. E sacchari spuma Theriaca p̄ iumētis, è mellis aut spuma recocta nonnulli glādes parāt. Colaturaliquoris dissimilares partes, perindē atq; despumatione,

*Ratio coquen-
di saccharum.*

Despumatio.

Colatura.

tione, fecernuntur. Vt enim despumatione tenues aëreae & pingues partes, ita colatura crassae, terrenae ac foeculentae partes separantur. Crassae autem & terrenae partes primo per pannū rarioris, dein densioris texturæ, liquore transmissio colliguntur. Semper autem calida, frigidis melius colantur. Interdum sua sponte ad fundum vasis, aut colli descendunt. Quod si per colū liberè non transmittitur liquor terrenis & crassis partibus obstructū ipsum mutamus, vel abluimus, & a sordibus purgamus. Si tenacius liquidas succi partibus adhæreāt terrenae, acetū, citriorum succum modicum addimus, aut aliud quippiam quod habeat diuidendi separandique facultatē. Similiter albumen oui batuatam, siue bacillo qualifatum, ut magis per totum corpus distribuatur, ducimus per liquorē, quo dum concrefcit, inclusam vel adhærescentem sibi similem materiam educat, quæ sic facile possit auferri. Porro quum turpida ventriculo sint ingrata, & aspectu etiā parum iucunda, clarificatione etiā interdum opus erit. Clarificantur autem, hoc est, purificantur, succi quidam per se. Residendo enim quod in his est terreum ac foeculentum subsidet, adeoque limpidiores fiunt. Quidam coctione & colatura, ut dictum est. Quidam ut alia decocta, quæ vix sine albuminibus ouorum in spumam agitantur, purgantur. Hac enim ratione quicquid crassum & foeculentum est, unā cum spuma albuminū in superficiem fertur, quod deinde cochleari foraminibus pertuso auferitur, & id quod reliquū est, ob sordes grauijores fundum petentes, per pannum colatur. Singulis autem decocti libris singula albumina adhibentur, quamuis tria etiā sex libris & pluribus sufficere possunt. Adhibentur verò immisso vel paulo antè, vel dico post saccharo aut melle, alioqui & albumina vruntur, & purgatio parum bellè procedit. Serapia aut decocta, quæ magistralia nominant, agaricum in fine ponendū accipientia, albuminibus non egent. Albuminum autem loco, acetum, succus limonum & arantiorū adhibetur. In quibus enim est acetum, despumantur coquendo, & coquunt despumando, donec spumare desinant: tunc enim clara sunt, quatenus eis concessum est. Albumina ouorum vel in aquam frigidam iniecta scopulis agitantur & concutuntur, donec in spumam abeāt, quæ particulatim saccharo cum aqua feruefacto, vel decocto alicui iniicitur, quum scilicet prior nigrescit aliam substituendo donec clarescat, vel eadem iniecta primum saccharo cum aqua coquendo, vel decocto alicui, vel simul mistis ambobus, quod frequētius fit, scopulis similiter frequēti agitato in spumam abeunt, simulque coquuntur, donec spuma subsidat. Quod si decoctum futurū est liquidissimū, per pannum albū laneum semel, & si non satis clarū bis & ter, colatur. Itidem decocta mucilagines recipiētia, serapia, & saccharū cum aqua coctum incrustandis seminibus, vel alijs bellarijs aptum, calida omnino per pannum colanda sunt, quod calida semper frigidis melius per colū traiciant. Restat ut de destillatione, per quā tenuē a crasso per se sine adminiculo alterius liquoris, vel adiecto aliquo liquore vi caloris elicitur ac separatur. Inuentum est nouum Chymistarum, veteribusque incognitū. Quum verò de ea non nihil ca. 9. huius libri dixerimus, hic breuijores erimus, praesertim quum sint hodie quam plurimi qui integros de destillatione libros ediderint. Destillandi modi varij quidem sunt, duobus tamen summatim generibus complexi. Vnus enim per descensum, alter verò per ascensum fit. Nos hic tantū vnus modi qui ascendendo fit, eius nimirum qui optimus est, & in vase duplici fit, hunc quidem in modo. Vas vitreum, vel ex plumbo albo factum medicamentum continens in alterum vas figulinum cacabumue aqua feruente plenum imponitur, adeoque calentis aquae balneo liquor elicitur. Vasculi autem in quo stirpes continentur fundum, aquam feruentem alterius vasculi non attingat, sed solo ab eo eleuato vapore incalcescat. Primum vas operculo rostrato exquisite tegit, ut medicamenti substantia exhalati vapores in operculum illud impingentes in liquorem ver si per rostratum canalem destillet. Haec destillandi ratio optima existit, & Bal-
neum

Clarificatio.

Destillatio.

In duplici vase.

neum

- Balneum Mariae.* neum Mariae nominatur. Caeterum in omnibus destillationum modis ignem moderari oportet, ut materia nec aduratur, nec nimium ferueat. Praestat igitur ex prunis, quam lignis parari ignem, ille enim aequalior quam hic est. Similiter sicca ligna humidis preferuntur. Liquores stillatici per aliquot dies Soli exponi debent in vasis linteo aut membrana perforata obturatis, ut quicquid excrementosum est resoluatur, simulque empyreuma exhalet. Quartus preparationis modus est calefactio, quae fit vel igne, vel sole, vel in fimo, vel putrentibus corticibus, arenis, cineribus, scobibus tenuibus, calore animalis, lapide aut ferro candente, vel calce aqua conspersis. Plurima vero solum calefiunt, ut dum calefacto pistillo mastiche siccae alutae intenditur, dumque calefacto mortario & pistillo gummi Arabicum vocatum, & tragacantha siccata promptius in puluere tenuissimum ducendo laeuigantur, praesertim aere humido. Nam sicco existente, qualis est astate & hyeme frigida est, praesidium illud non requirunt, nisi sint admodum recentia. Oleum praeterea, cera, pix, resina, & similia, prius calefacta abluuntur. Calefacta promptius & perfectius miscetur. Atqui in calefaciendo sunt certi fines, quos ultra citraque medicamentorum vis non consistit. Ob id aromata miscemus alijs ab igne remotis, ne ab ignis calore vis eorum dissoluatur. Semina saccharo incrustanda antea calefaciendo modice siccamus, ut promptius in ijs saccharum siccitate concreseat, & albescat. Refrigeratio quintus preparationis modus, fit aere frigido, aqua frigida, niue circumposita, collocatione in cellam vinariam, aut alium subterraneum locum. Hos autem refrigerandi modos fere omnes Galenus lib. 2. de Simp. med. facul. cap. 7. & lib. 8. ther. metho. cap. docet. Humectatio sextus preparandi modus fit immersione, aut insersione liquoris alicuius: item maceratione, de qua dictum est, liquatione, & dissolutione. Merguntur in liquorem, vel eo asperguntur quae sicca admodum sunt. Liquantur autem & humida redduntur calore ignis quae frigido concreuerunt, ut butyrum, oleum hybernum, adipis, medullae, cera, resinae. Siquidem cuncta haec dum calefcunt, magis liquida, fluxibiliaque fiunt. Liquida vero facta, melius cum alijs miscentur. Resinae quidem oleo liquatae eidem probe miscentur, non aquae. Chalcitis inter metallica celerrime liquatur, & alumen omne, sed scissile mollescit tantum. Liquatur & sandaracha, & auripigmentum. Lythargyrus per se tardissime liquatur, cum aerugine, vel duplo oxalei cocta citius liquefcit, quam cum hydreleo duplo, vel paulo plus duplo. In medio horum sunt aerugo, & misy. Sori autem quia terreum magis est ac faxeum, quam chalcitis & misy, etiam tardius liquatur. Dissolui aliquo liquore solent multa medicamenta quae teri nequeunt. Differt liquatio a dissolutione, quod haec etiam sine calore per se, vel addito aliquo liquore: haec vero tantum calore fiat. Sic gummi aqua aut vino, vel aceto dissoluitur. Crocum, thus, myrrham leuigata vino dissolui oportet, & medicamento propemodum cocto misceri: Haec etiam ubi modice dissoluta erunt, ab igne remouenda ac deponenda. Galbanum, opopanax, sagapenum, hammoniaca ex vino vel aceto, vel alio liquore cocta dissoluntur. Cum siccis vero trita abeunt in puluerem. Gummi vero dissoluntur liquore aliquo, aut pistillo calido, item & pingues succi, nisi ob siccitatem teri possint, ut frequenter gummi arabicum, tragacantha, iuniperi grana, thus masculum, mastiche, & fere reliqua vetustate, vel igni siccata. Recentia vero & adhuc viridia, etiam calentibus digitis liquefcunt aut saltem mollescunt. Eadem tundendo latefcunt, multo magis si pistillo calido in mortario calido tunduntur. Gummi quia aquea est natura, promptius cum aqueis miscetur, quam cum oleaginis. Resina contra, quia est oleagina. Multa item composita, ut conseruae vocatae, pastilli, antidoti, alijs miscenda, antea liquore aliquo dissoluntur. Septimus preparationis modus est exiccatio, quae simplex quidem fit vel ab aere sicco, ut omnibus constat, vel a frictione, vel tostione, vel assatione, vel vstione. Frictio proprie est, ubi aliquid
- in far-

in sartagine aut testa coquitur, vt excrementitiæ eius partes exiccentur, & subinde rudicula ferrea, aut lignea, aut manibus vertitur, circumagitur, & voluitur. Tostio fit propriè quâdo aliquid craticulæ impositum exiccatur. Torren-
 tur verò vt diutius in vsum medicum conseruari possint. Sic profectò animalia
 quædam torrentur potius, quàm sale macerantur, vt ranæ, & cicadæ, quod ijs
 ad eliciendam vrinam: illis verò ad sanguinis fluxum comprimendum vtamur.
 Saliri enim ad hos vsus nõ debent, quod manifestũ est omnibus. Vtraq; autem
 sub assatione comprehendí potest, qua vtq; vtendum erit, vbi excrementitiæ
 medicamentorum partes exiccandæ veniunt. Assatio autem fit vel in sartagi-
 ne, vel craticula, vel clybano, vel vitro, aut alio vase fictili, aut patella, vel in ve-
 ru prunis subiectis, vel cineribus calidis. Cæterum assantur quædam, vt excre-
 mentitiæ humiditate absumpta diutius durare queant. Quædam, vt sicciora
 facilius ad læuorem terantur, vt gummi, tragacantha, amygdalæ, auellanæ,
 herbae, radices, flores, crocus in antidoto ex ouo, vbi celer vltus pulueris requi-
 ritur. Crocus etiam papyro impositus igni, vel sole siccatur. Sericum etiam ex
 præscripto Arabum torretur, vt puluis fiat. Quædam verò assantur, vt vis eo-
 rundem per ignem augeatur, vt scilla tosta, & in sartagine frisa maiorem acri-
 moniã assumit, humiditate largius absumpta, & ob id purgantior euadit. Quæ-
 dam, vt vis eorum minuatur, & inutilis ac excrementitiæ, vt flatulenta humidi-
 tas absumatur. Sic cepa, allium, arí & draconij radices sub cineribus assa, mi-
 nus acríæ, & mitiora redduntur: sic etiam alsí fructus, vt poma, castanæ, & se-
 mina nonnulla assa, vt Lini & Irionis flatus deponunt. Eadem ratione opium
 & meconium ob eius stupefaciendi malignitatem veteres aliquot torruerunt.
 Sed quia torrendo omnis eius in stupefaciendo sensum efficacia aboletur, non
 tostum Galenus mauult Castorij calore obtundi. Sic Psyllium assando sicca-
 tum minus aluum subducere somniarunt, quum nullam prorsus subducendi
 aluum facultatem habeat, vt alibi copiosius diximus. Nonnulla facultate gemi-
 na, & interdum contraria prædita, assando facultatem vnã vel perdunt vel
 minuunt, alteram intendunt, vt myrobalani, & rhabarbarum assando purga-
 tricem facultatem amittunt, adstrictoriam augent. Et balanos myreplica assan-
 do vomitoriam facultatem in humiditate nitrosa largiore positam deponit, de-
 iectoria remanet. Cæterum vt rara aut imbecillam facultatem vel superficiari-
 am sortita, decoctionem longam non sustinent: sic quoq; neq; longam assatio-
 nem ferre possunt. Vstio itidem à calore sicco fit, maioris tantum ratione ab
 assatione differens. Chymici calcinationem vocant. Vrendarum autem medi-
 camentorum causæ sunt variæ. Quædam enim vruntur quo sicciora reddita &
 solutiora læuigari & tenuissimè comminui possint, vt pili lana succida, testa
 ostreorum, buccinorum, purpurarum, vngues, & cornua multorum animalium,
 & ossa, coria, & alia quæ vel ob terream duramq; corporis consistentiam ac con-
 cretionem condensatam sunt sortita, & partes impendio crassas, quia ab eo vim
 quandam cogendi, vel ob lentorem immodicum, aut humiditatem aliquant
 vsui esse non possunt. Sic enim rectè vngues caprarum vsti ex aceto alopecij
 illinuntur, & vngues asini, & cranium hominis vstum ad epilepsiam bibuntur.
 Et ossium aliorum cinis ad arthritidem, & cornua cerui, atq; capri vsta veniunt
 in dentefricia, & testa ostreorum in emplastra, pompholyx & hematitis in col-
 lyria. Nitrum quoq; si lapidosum est vrit. Alia vruntur vt essentia crassitie depo-
 nant, & tenuitatē, aliasq; facultates igneũ calorem sequētes, vt sunt absterlio &
 erosio, induant. Metallica vrendo tenuiora quidē euadūt, sed etiã ignis cōmer-
 cio mordacia & rodētia. Elota verò, vt supra diximus, latius rosionē omnē depo-
 nūt, & lenia prorsus reddūtur. Arsenicũ vstũ, & non vstũ est causticũ & adurēs,
 sed vstũ tenuioris est substantiæ. Gypsum vstũ tenuioris essentia fit & siccātius,
 quam

Tostio.

Assatio.

Crocus cur
in antidoto
ex ouo as-
satur.

Vstio.

1.

2.

quam

quàm non vstum, & minus emplasticum atq; obturans. Pumex vstione tenuitatem, & aliquid acrimonię acquirit, quam lotionem deponit. Cornu cerui & caprę vstum tergere potest. Cinis corij veterum calciamentorum siccatur vlcera. Pili & lana succida vruntur, vt acria, calida, sicca, & tenuium partium fiant. Testa ostrearum, & cętera terrea vruntur, non modo vt in puluerem redigi possint, sed etiam vt tenuioris sint essentia, & cogendi quandam facultatem deponant, & contrariam discutientem accipiant. Cinis radicis Asphodeli magis calefacit, siccatur, tenuatur, discutit. Abrotonum vstum, anethi radix, & ipsum anethum, colocyntha vsta siccandi vim magnam acquirunt, abrotonum etiam mordendi. Hinc non temerę Galenus lib. 9. de Simpl. medica. facul. scripsit, quędam vstione calidiora reddi, & magis acria. Contra quędam vstione minus euadunt calida. Quę enim acria sunt, ea vsta multum caloris amittunt, & mitescunt, quod scilicet partes igneę non sint admodum reliquis admixta. At quę acria non sunt, calorem assument. Alia vruntur, vt vis quędam nostro scopo aliena in superficiem trahatur, postea lotionem separetur, quo fine hæmatitem & pompholygem sæpe vrunt & lauant ocularij medici. Alia vruntur, vt colorem nouum induant ægro gratiorem. Sic ærugine vsta, Galenus emplastra faciebat lutea, quod viridis color multos terreret. Sic cerussa trita vsta, rudicula ferrea mota transit in Sandycę, & fit rubra. Et ossa multum vsta, albissima fiunt. Et cornua cerui potius quàm caprę vsta dentes dealbant sua substantia, non sola vi deterforia line morsu, quam vtrumq; vstum obtinet. Alia vruntur, vt in aliam transeant speciem. Sic ex viperis vstis sal fit theriacus. Ex cinere Brasicę, aut Betę, & aliorum sapore nitroso præditorum, fit a quibusdam nitrum artificiale. Ex calce vsta, & fœce vini vsta cauterium. Ex Stibi vsto, sulphure vsto, cerussa vsta, chalciti vsta, oleum. Porrò vrendi modus non est omnibus vnus. Quędam enim humore pingui prædita per se vruntur, vt lana, cornua, vngues, ossa, coria, hirundines, & aues quędam alia, viperę item aliaq; pedestria. Atq; hæc in olla noua operculo foraminulento tecta sunt vrenda, præsertim vbi in cinerem redacta disperdi possunt. Quę verò etiam vsta manent integra, vt vngues, ossa, cornua, hæc etiam viuuis carbonibus tradi possunt, nisi quędam sint addenda, quę vim eorum mutant. Tunc enim etiam in olla noua vruntur. Sic viperam cum substratis quibusdam medicamentis, Galenus ad saletheriacum vrendam esse tradit. Alia materiam aliquam inflammabilem requirunt substerni, vel aliter misceri adipes, resinas, olea, ceras, mel, sulphur, & id genus alia. Stibi pinsita farina circumlitum, carbonibusq; obrutum terretur, donec ipsa crusta adusta sit: Si paulò magis tremetur, fit plumbum. Ceterum qualis debeat esse vrendi modus ac ratio, exemplo Phrygij lapidis lib. 4. de compo. medic. locallium Galenus docet: qui quum sit paulo prolixior, præstat hunc apud Galenum legere. In hoc tamen exemplo id obseruandum erit, quod operculum quod ollę imponitur fit foraminulentum, & in vertice, vel etiam alijs partibus pluribus perforatum, vt fumosi & fuliginosi effluxus eorum quę vruntur per ea foramina efferantur. Dein vt operculum cum vase extrinsecus lutetur, seu cum luto circumlinatur. Tertio, vt carbonibus sint perusti, vt scilicet nihil humidum habeant. Octauus præparationis modus est extinctio. Hęc autem fit, quādo aliquam materiam igne candentem in quopiam liquore sæpius mergimus. Id verò tribus de causis fit. Primo, vt vapor duntaxat ab eo quod extinguitur recipiatur: vt si Pyriten lapidem candentem in aceto mergimus, vt vapor hinc exhalans duritiem alicuius partes emolliat, & discutiat. Secundo, vt liquor vim externam acquirat, adeoq; ipsum ad certum vsum conseruemus. Sic candens ferrum in aqua sæpius restinguimus, vt subinde eam potandam præbeamus ijs qui ventriculi, vel lienis, vel intestinorum corroboratiōe indigent. Tertio, vt eua-

Vrendi modus varius.

Phrygij lapidis vrendi modus.

8. *Extinctio.*

vt eua-

vt euaporatis & exhalatis tenuioribus partibus, crassiores remaneant. Sic lapillos ignitos in lacte tantisper extinguimus, donec pars tota ferosa exhalarit, & dissipata fuerit. Tum enim optimum ad dysenteriam remedium erit. Sic chalybem candentem, & aurum ignitum in liquore extinguimus, vt is minus humidus, & magis adstringens reddatur. Ceterum medicamentis extinctis, liquore profus abiecto, vtimur, vbi exiccantia citra morsum requirimus. Stibium in lacte muliebri extinctum, mitius exiccat. Nonus preparationis modus est purgatio. Neq; enim purgatio aliud est, quam quicquid medicamentis inest abijcere. Purgantur autem seu vt vulgo loquuntur, mundantur medicamenta quaedam intus, quaedam foris, quaedam intus & foris, quaedam nusquam. Intus purgantur a seminibus seu granulis nucleis uel vuae passae, si medico ita videatur: myrobalani omnes, exceptis Indis enucleatis, & magna ex parte empeleticis: vuarhois, nisi in decoctum veniat: quando nec prunapassa, nec myxa, nec ziziphia a nucleis purgantur, nisi quod expressa pruna nucleos in colo relinquunt: myxa, ziziphia non exprimuntur. Foris quae excorticantur, vt semen cucurbitae, cucumeris, citruli, melonum, cnici, ricini dente, vngue, cultello, forfice purgantur. Semen quoque citri, limonum, arantiorum, paoniae vtriusque, staphydis agrariae, pineae, pistaciorum, gossipij, cerasi, persici, anacardorum, nucis Indicae cultello, vnguibus, malleo. Baccae lauri, amygdala vtraque aqua calida macerata facile digitis purgantur. Si vero in oleo exprimuntur, integra prius tunduntur: si in decocta veniunt, integra iniiciuntur, si vero foris admouenda sunt, cum cuterentur. Omnia praedicta foris non purgantur. Hordeum, triticum aqua calida parum diu maceratum pistillo ligneo, in mortario aereo prompte deglutitur. Zea, oriza, molis. Zea iterum vt hordeum purgatur. Radices quaedam solum recentes abluuntur, & circumcisus radiculis seruantur vel vsurpantur, vt Cichorij, rusci, asparagi, buglossi, echij. Aliae vtendi tempore cultello raduntur, vt radix glycyrrhizae, gentianae, rubiae, paoniae, tormentillae, doronici, betonicae altilis. Quarundam superficies tota circumciditur, & quid intus inutile apparet, exciditur, vt rhabarbari, agarici, iridis. Intus & foris simul, mala cydonia, dactyli etiam edendi, colocynthidis fructus cortice & semine purgantur, vt sola maneat medulla seu caro. Radices quae intus habent substantiam lignosam, vt raphani, apij, petroselini, foeniculi, saxifragiae, oxalidis, peucedani, ellebori vtriusque, pseudodictamni vulgaris siue Tragij, turpeti, esulae, scillae, capparidis, tamaricis. Scilla etiam nucleis & agnatis purganda. Cyperus, inula, costus, acorus integra teruntur aut coquuntur. Ellebori radicum fibrae aqua paulum macerantur, postea cortices extracti in umbra siccantur ad vsus, vt Zingiber, calamus aromaticus, casia, cinnamomum, galanga. Et baccae myrti, iuniperi, interdum etiam oxyacanthae, asparagi. Piper omne, cubebe, cardamomum. Semina foeniculi, apij, cari, ameos, dauci, cumini, seseleos, carduibenedicti, lini, foenogracii, anisi, anethi, papaueris, portulacae, lactucae, cichorij, psyllij, milij vtriusque, & cetera semina parua nec intus, nec foris purgantur a pharmacopoeo, sed vel trita, vel integra vsurpantur. Ex magnis Cicer item, faba, lupinus, eruui, vicia, semen agni manibus confricandum, vt deposita canicie, nigrescat: Hippofelini, cydoniorum. Gummi quaedam & succi solidi, & liquores, & resinae terra, folijs, scobe, ligno, cortice suae parentis adulterati purgantur liquore idoneo fusi, vel dissoluti, postea colati. Quorundam seminum sola medulla in compositiones inseritur, vt cartami, melonum, cucumeris, cucurbitae, citruli, & aliorum magnorum. Tamen solus cortex rhois est vsui, & multarum radicum apij, eleoselini, foeniculi, raphani, cordelignoso exceto. Semina illa sole siccata teruntur leuiter in mortario, fricantur manibus, cernuntur cribro medullam solam transmittente: si non succedit forcipibus, vnguibus, dentibus, cultello

K excor-

9. Purgatio.

Intus.

Foris.

Intus & foris.

ris.

Cribratio. excorticantur. Cæterum hic obiter etiam de cribratione dicemus, sciendumque erit farinas cribrari, ut à furfuribus, & à corticibus quod purum ac tenuius se cernatur. Cribrantur etiam medicamenta quæ teruntur, ut puluis æqualis sit partesque crassiores in cribro retineantur. Pulpa quoque Calix purgatricis cribro transmittitur, ut solus flos seu Pulpa à corticis fragmentis & seminibus repurgetur. Semen tamen Lathyrus, daphnoidis, & id genus alia quidem non pauca vno die insolata, aut ignita paxella parum affata rupto cortice promptè exiliunt. Amygdalæ, pineæ, pistacia, nuces aqua frigida per noctem, vel calida parum diu macerantur, aut ignita patella tosta excoriantur. Decimus præparationis modus est mucaginis, aut mucilaginis educatio. Hæc fit, quando è rebus viscidis liquore quoquam sub sole, vel igne calefacto mucus educitur. Sic utique è semine psyllij, è quo fortem ac validam facere expressionem aduersus falsam Arabum opinionem pharmacopœi ne dubitent, mucilago educitur. Eius quoque generis est semen cydoniorum, item maluæ, altheæ, lini, fœnogræci, & vrticæ: siquidem ex illis etiam lentus succus extrahitur. Cum quo autem liquore succi illi sint educendi, medico consultore opus est. Nam in dysenteria cum stillaticio rosarum & plantaginis hæc mucilago educitur, & per clysteres iniicitur. In pleuritide cum stillaticio tussilaginis liquore, vel adiantij, hyssopi, aut scabiosæ extracta illinitur. Sic perpetuo in alijs affectibus cum liquore conuenienti, & medici varijs scopis mucago educenda erit. Ex gummi item Arabico, & tragacantha infusis seu maceratis, materia lenta educitur, ut etiam è reliquorum gummi dissolutione. Iniiciuntur autem prædictorum libræ vni aquæ calentis libræ tres, si crassiorem vis succum: aut quatuor, vel quinque si aquosiorum, & nocte vna, vel horis aliquot macerantur recalefacta, & sacculo linteo imposita exprimuntur, Baculo etiam interdum verberantur, donec totus humor lentus effluat. Nam aqua calida & agitata promptius mucaginem educit. Cæterum semperuiuum vtrumque, portulaca, symphytum, cotyledon, aloë, telephium, & id genus alia multa lentore prædita, vix succum reddent trita, nisi inter tundendum liquorem aliquem affundas tenuem & aquosum, non crassum & lentum. Quod si tamen liquorem affundas, is herbae huius vires non vitiet, sed vel augeat, vel foueat, & seruet. Sic Polygono mari ex loco arido, maiorana, thymo, saluia, rosmarino, folijs lauri, hederæ itidem ex aridioribus, liquor aliquis affundendus ijs facultate conueniens, si succum aliquem ex huiusmodi siccoribus educere libet. Porrò ne id silentio inuoluamus, de mollitione ac duratione hæc breuiter adijciemus. De mollitione quidem, quod quædam tractando manibus mollescât, ut cera, aloë: quædam adiecto liquore, ut saccharum, sciendum est. De duratione, quod sicut materiæ molliores fiunt idoneo humore adiecto: ita humore absumpto duriores fiunt. Consumitur autem humiditas calore interno, aut externo.

*Mollitio.**Duratio.*

DE PRAEPARATIONE ALIQVOT PRIVATI
in medicamentorum.

Caput XXIII.

LOTIO ALOES SIMPLEX.

Accipe Aloës purissimæ tritæ, & cretæ libras duas. Aquæ pluuiæ libras sex. Hæc primum in patinam lancemue vitream infunditur calefacta, deinde aloë in eandem conijcitur, & subsidere permittuntur sordes, ac calculi: atque aqua pura pinguisque, cui se pura & sincera commiscuit aloë, sensim percolatur, ac sordes seu recrementa in fundo lancis collecta, abijciuntur. Quod colatum est, linteo tectum soli expositum exiccatur,

LO.

ALoë optima trita, creta, ex aqua fontana purissima dupla, aut circiter, agitur aliquandiu rudicula ferrea, aut lignea, in vase lato ex plumbo albo confecto, vel terreo, vel alio, tecta, finitur horæ quarta parte, aut paulò diutius, subsidere. Tunc, quod clarius supernatat, inclinato vase, in aliud simile, sed minus, per colum fataceum transfatur. Aut si puriorem, sed parciolem vis aloem lotam, * licio, aut filtro vulgò vocato excolatur, diutiusq; residere per-
** Panno lin-
teo.*
mittitur in vase præsertim vitreo, interuallis paruis foramina habente, spina aut cera obturatis, per quæ quantum clarum videtur, effluere finitur, ne scilicet inclinato vase turbetur. Aqua noua affunditur, subigunt, * elutriatur, id fit quater, aut quinquies, donec arenosa & terrea tantum fœx superfit. Prima omnium præstantissima siccat in sole, aliæ omnes simul. Si autem hyems est, aut elota aloë in rem præsentem desideratur, igne lento sicari potest. Vbi siccata iam aloë est, ex vase ipso eximitur, calefacto parum vase, vt promptius ab eo separatur. Ima eius pars, in quam quòd crassius est subsedit, cultello deraditur.

LOTIO ALOES CVM AROMATIS.

Habet aloës purissimæ tritæ & cretæ libram vnam. Casiæ lignæ vocatæ, spicæ nardi, asari, iunci odorati floris, ^a Caryophyllorum, macis, cinamomi, ligni aloës, croci, mastiches, lachæ, añ. drachmas tres. Tusa coquuntur in duplici vase in aquæ libris sexad dimidias: colantur & exprimuntur. Colato in vitream, aut vitreatam patinam excepto, in eo aloë rudicula assidue agitatur: & dein soli donec exiccetur, exponitur. Sit autem patina linteolo tecta, ne aliquid incidat. Hoc quater fiat, donec arenosa & terrea omnia subsideant, vt dictum est.

ANNOTATIO.

a Caryophyllorum, macis.) Seruitor, vnde hanc lauandi rationem, recentiores desumpserunt, pro ijs habet carpobalsamum & xylobalsamum. Verum quia illa raro, aut nunquam in officinis legitima habentur, ided ex Ioanne Damasceno qui istis aromatis celeritatem purgandi aloë conciliari posse putat, hæc ipsa substituiimus.

LOTIO LACHÆ.

Accipe aristolochiæ longæ, floris iunci odorati, añ. vncias duas. Coquantur in aquæ libris quatuor, quoad remaneant libræ tres. Colato inspergantur Lachæ integræ libra vna & vnciæ quatuor. Coquantur lacha lento igne, donec sanguineum aqua contrahat colorem: & quicquid in lacha boni fuerit, dissoluatur. Coletur per laneum pannum, aut filtrum: & sordes quæ remanent abijciantur. Excolata sanguinei coloris aqua lentis prunis in duplici vase ad mellis consistentiam coquantur, & massa adhuc tepida in pastillos cogatur.

LOTIO PLUMBI.

In plumbeum mortarium infunditur aqua cœlestis, & pistillo plumbeo aliquot horis agitatur, donec liuidum acquirat colorem, & in limi modum crassescat: dein per lineum pannum ter quater colatur, & subsidere permittitur. Quod subsedit, exiccatum reponitur.

LOTIO *RECREMENTI FERRI.

** Scoria.*

Recrementum ferri, aut chalybis, aut squama eius purgata ab omni spurcitia, in aquam conijcitur clarissimam, & manibus fricatur, dein aqua sordida tota effunditur. Post, recrementum in patinam vitream imponitur, & modicum aceti, vt ab eo duntaxat humectetur, nec emineat, affunditur, vt in eo diebus triginta maceratur. Postremò teritur, & reponitur.

K ij LOTIO

* Tutia A-
rabum.

Pompholyx arida, aut aqua respersa, puro linteolo modicèq; raro ligata, in vase pluuiæ vel fontana aqua pleno, huc atq; illuc ducitur, vt pars eius utilis & tenuior in aquam effluat, & omne excrementum in linteo remaneat: Postea residere sinitur, & aqua cum cinere per colum traicitur, noua deinde aqua affusa, agitur & effunditur, per colum traicta, & mutata tantisper aqua donec in linteolo nihil vtile maneat. Demum aquam excolato, cinerem autem exiccatum recondito.

EBORIS PRÆPARATIO.

Eboris in partes secti libra vna conijciatur in nouum & non crematum fictile, crudoq; tegitur operculo, & figulino luto oblinitur: deinde in figuli furnum imponitur, illicq; donec fictilia percocta sunt, cremari permittitur. Postea exemptum ebur in tenuissimum puluerem teritur, & cribratur, inq; patinam vitream inijcitur; & affunduntur ei stillaticij rosarum liquoris libræ duæ, & exiccari permittitur. Deinde secundo teritur, & denuo stillaticij rosarum liquoris affunduntur libræ duæ, atq; similiter exiccatur. Dein teritur in tabula marmorea durissima, & finguntur pastilli, qui in denso vase, ne expirent, reponuntur. Quod si ebore destitutus fueris vice eius sume cornu ceruinum, & similiter prepara.

SCAMMONII PRÆPARATIO.

Scammonij optimi vnciæ quatuor teruntur in puluerem subtilissimū, quibus aspergitur modicum olei violatei, vt massæ formam induant. Dein aliquot cydonia magna cauantur, & in eorundem cavitatem scammonia massa imponitur: & malorum foraminibus obturatis assantur cum pane in furno, donec cydonia perfecte assentur. Postea eximitur scammonium, & accipiuntur carniū myrobalanorum flauorum vnciæ vna, Succij cydoniorum, vnciæ quatuor. Teruntur myrobalani & permiscentur cum cydoniorum succo calefacto, & macerantur horis viginti quatuor: dein leuiter colantur: colatum affunditur Scammonio cocto, simulq; mixta calido in loco exiccantur. Hi rursus tenuissimè teruntur, & cum mastiche in oleo rosaceo dissoluta, in pastillos rediguntur.

EIVSDEM ALIA PRÆPARATIO.

Scammonij optimi vnciæ quatuor, succij cydoniorum vnciæ duæ probè miscentur, & in calidum locum reponuntur, & quotidie mouentur & agitantur quoad mediocriter duræ massæ formam accipiant, & tandem in pastillos rediguntur, & exiccantur.

COLOCYNTHIDIS PRÆPARATIO.

Colocynthis pulpæ accipel libram vnam. Bdellij, tragacanthæ, añ. vncias duodecim. Colocynthis minutissimè inciditur: Bdellium verò & tragacantha in stillaticio rosarum liquore dissoluta colocynthidi permiscentur, & finguntur pastilli, qui in loco sicco exiccantur. Hi rursus tenuissimè teruntur, & cum mastiche in oleo rosaceo dissoluta, in pastillos rediguntur.

MEZEREI PRÆPARATIO.

Iolia Mezerei macerantur in aceto horis viginti quatuor acerrimo, postea exiccantur. Vfus tempore conteruntur, & in contundendo abijciuntur venæ & nerui eorundem.

ESVLÆ PRÆPARATIO.

Radices Esulæ detracto cortice macerantur horis viginti quatuor in acerrimo aceto, postea exiccantur, Sunt qui triduo macerare solent.

SCIL.

Scillæ magnæ recentis, nec putridæ, nec gelu flaccidæ, exteriores abijciuntur aridæ tunicæ, dein massæ pistorum vnde panis fit includitur & inuoluitur: coquitur assaturq; postea in furno cum panibus donec illi percocti fuerint. Dein e furno eximitur, & sigillatim omnes eius detrahuntur tunicæ, & funiculo traiectæ in calido loco vt se non contingant, exiccantur. Solenni quodam hodie more medium eius, vnde germen enascitur, abijciunt: nec ferreo cultro, sed ligneo Scillam secant & incidunt.

*PENIDIORVM PRÆPARANDORVM MODVS.

* Saccharum
tractum pe-
nidium vo-
cant.

Sacchari boni, si lubet, puluerisati, libras duas aqua dulci, aut hordei mersas, cum mellis vncijs duabus: nisi saccharum sit dulcissimum: & ne id candefiat, coque prunis in vase æreo, plumbo albo obducto, potius quàm terreo vitreato, quoad fila inter digitos ducat, & manus non inquinet: affundendo paulatim oleum amygdalarum dulcium, vel commune, subiige in marmore, quod eodem oleo illeueris. Deinde in clauo parieti affixo, longo, curuo, tanquam funem aliquem nunc trahere, nunc rumpe, nunc duplica, quoad omnino albescat. Calido loco serua, vt sit diutius tractabilis. Forficibus diuide in offas exiles oblongas, vel in quam voles figuram, cum puluere amyli finge. Quidam sine melle saccharum album bonum coquunt leniore igne ad extremam spissitudinem, quæ cognoscitur quando portio aliqua extremis digitis duobus distracta in tenuissima quasi fila abit, quæ digito percussa instar vitri disiliunt. Dein super marmor butyro vel oleo amygdalino illitum effundunt, & manibus vel illitis, vel amyli polline aspersis ne adhæreat comprehensum ex alto paulatim comprimendo & fricando hinc inde aliquoties dimittunt: tandem vbi paululum refrixit, ferramento vnco parieti infixo obuoluunt, & assidue vtraq; manu, vel alternis alterutra retrahunt, retractum iterum atq; iterum clauo obuoluunt, idq; tantisper dum bene lentum & candidum efficiatur. Quo autem diutius trahitur eo candidius redditur. Attractum tandem ministris exhibent, qui distrahendo torquendoq; modo consueto formant, formatumq; calido loco reponunt.

PVLMONIS VVLPIS PRÆPARATIO.

Pulmo vulpis è quo aspera extracta est arteria, à sanguine vino odore calefacto, vel stillaticio liquoro hyssopi aut scabiosæ lauatur: mox ollæ impostus in furno siccat: ita tamen ne instar indurescat, aut admodum aduratur. Exiccatus in arido loco reponitur, absinthij, marrubij, vel scabiosæ folijs, ne putrescat, inuolutus.

IECORIS LVPI PRÆPARATIO.

Iecur lupi vino albo optimo lauatur: vel liquore stillaticio absinthij, aut eupatorij Græcorum: dein conspergitur puluere tenuissimo Santali flaui: siccat absinthio, vel eupatorio iam dicto inuolutum, reponitur in arido loco.

SANGVINIS HIRCINI PRÆPARATIO.

Hirci mediocris ætatis, & quadrimi, domi vino albo & herbis calculū frangentibus sceniculo, nimirum apio, pimpinella, & ænanthe nutriti, Iulio aut Augusto mense iugulati, medius effluens, ex arterijs maximè sanguis excipitur: nam primus tenuior, postremus crassior putatur: vaseq; vitreo exceptus concrefcere sinitur: atq; aqueum quod in eo est, effunditur, reliquum linteo raro tectum in sole exiccatur.

TVnica interior ventriculi gallinarum lixiuio calido hora vna maceratur, & ter lauatur: iterum lixiuio, post vino, & siccatur furno, ex quo panis extractus est.

OESIPI PRÆPARANDI MODVS.

*Hyssopus hu-
midus.*

SVccidarum lanarum pinguitudo, quam œsipum latini, vulgus medicorum & pharmacopœorum hyssopum humidam nominant, ita paratur. Lanæ illæ succidæ, hoc est, nondum purgatæ, è collo, feminibus & femoribus ouium detonsæ, quantitate satis magna calida aqua diligenter lauantur, quoad omnem suam pinguitudinem in aquam deposuerint. Dein lana expressa seposita, aqua illa pinguis & fordida vasculo aliquo diutissimè ex alto funditur, & refunditur, donec spumosa fiat: tunc spuma subsidere permittitur, & aquæ innatans pinguedo colligitur, iterumq; aqua affusa agitatur, atq; donec spumet refunditur, & subsidens pinguedo auferitur, & rursus refunditur, donec non amplius spumet, & nulla aquæ pinguedo innatet. Tum collecta pinguedo manibus emollitur, & aqua lauatur: & si qua insedit spurcitiâ demitur, quoad pura fiat, & aqua clara defluat, albescatq; nec linguam admodum mordeat. Quo facto in fictili denso reponitur loco frigidus.

ANNOTATIO.

Præscriptum œsipi parandi modum sequi debent pharmacopœi, quod is qui in officinis extat parum aptus est.

INTESTINI LUPÏ PRÆPARATIO.

INtestinum lupi per longum scinditur, & per transversum in portiones medij digiti longitudinem æquantem secatur, vinoq; lauatur, aut stillaticio fœniculi vel rutæ liquore, dein in furno exiccatur.

TEREBINTHINÆ COQVENDÆ MODVS.

Resinæ terebinthinæ, aut laricinæ libræ vni affunduntur aquæ libræ viginti quatuor, & coquuntur in magno vase donec odorem amittant, & inspissentur, ita vt refrigerata digitis friari queant.

ADIPVVM PRÆPARATIO.

ADeps cuiusque animalis lauatur in aqua aliquoties donec pura defluat aqua, & non amplius saniosa, aut cruenta appareat. Dein minutim concisa in duplici vase liquatur, & eliquatus in frigidus sine sale reponitur loco. Alij ita præparant. Pinguedo exemptis venulis, & fibris, membranulisq; nudata, lota, & minutissimè incisa in duplici vase liquatur lento igne, postea per pannum colatur densiorem, & in vas fictile fusa, frigidus in loco reconditur.

MEDVLLÆ PRÆPARATIO.

Medula ex ossibus autumnii initio exempta lauatur, & duplici in vase liquatur, eodem quo adipes modo. Ceterum, vt id obiter moneamus, medicamentorum præparationes ad Dioscoridis, harum optimo magistro & doctore, pharmacopœi efficiant, quem utiq; hoc nomine perpetuò in suis officinis repositum habere, & assidue etiam legere debent.

DE SVCCEDANEIS.

Caput XXV.

Pharmacopœi Dioscoridem in suis officinis repositum habeant.

Succedanea qua.

SVccedanea dicuntur medicamenta quæ in aliorum penuria quæ similes habere putantur vires, supponi & substitui possunt, Græcis ἀντεκαλλόμενα, vulgò quid pro quo appellantur. Non negligenda verò erit hæc sub-

sub-

substituendorum medicamentorum ratio, quod saepe accidat, vt medicus in curandis corporis vitijs, necessarijs & maxime commodis medicamentis prorsus destituatur: aut si eadem in promptu habeat, tamen vetustate confecta viribus euanidis sint, aut alia quadam de causa viciata & corrupta esse appareant, vt hoc nomine necesse sit in eorundem locum aliud substituatur, quod ei quod desideratur maxime respondeat. Quod quidem factum facillimum erit, si modo exquisitam simplicium medicamentorum cognitionem habeat. Considerandum igitur erit quibus ordinibus singula medicamenta simplicia contineantur, & quae eorundem sint facultates, & quam inter se similitudo sint. Quapropter si succedanea sint eiusdem vel in calefaciendo, vel refrigerando, humectando item vel siccando ordinis, sique eiusdem sint facultatis, inque plurimis cum eo pro quo substituuntur conueniunt, dubium nullum erit, quin legitima sint succedanea. Quanquam quum nihil sit tam simile, quin multis rebus sit diuersum, praestat quoad fieri potest a succedaneis abstinere. Tamen vt in legitimis substituendis succedaneis, quam rationem sequi debeant imperitiores tum medici, tum pharmacopoei sciant, non pigebit haec ordine recensere.

A.

- P**RO Abrotono autor libelli eius qui de succedaneis inscribitur recte Origani substituit, quod illud perinde atque Abrotonum, in tertio ordine calidum & siccum existat, ac incidendi & extenuandi facultatem obtineat. Errant autem qui pro eo Absinthium, & vicissim pro Absinthio substituunt Abrotonum: quod hoc stomacho impendio inimicum, illud vero gratum sit.
- Acantho, spina alba. Vtraque enim herba calefaciendi & exiccandi discutiendi que extra morsum vim habet. Errant qui nostratibus officinis dictam Brancam *Branca vrsina officinarum.* qua non est nisi Spondylium, pro Acantho substituunt, quod ea herba acrem & cum morsu exiccantem facultatem, adeoque Acantho dissimilem, habeat. Acantha Arabica siue Aegyptia, quae Serapioni & alijs Mauritanis Succha dicitur, itidem Spina alba nostras: quod in facultatibus conueniant, & iisdem calefaciendi & exiccandi ordinibus contineantur.
- Acacia, succus syluestrium prunorum, & eorundem caro: vel, si haberi potest, legitima Hypocistis, quod ordinibus, & adstringendi facultatibus Acaciae similes sint: vel Lentisci succus.
- Acoro, radix Afari, quod Galeno disertis verbis testante, Acori radici similis existat.
- Agallacho, quod officinae lignum aloes nominant, Centaurium maius, vel Lycium, libelli de succedaneis autore: quod facultate similia admodum sint.
- Ammi, Anisum, quod vtrunque in tertio ordine calefaciat & exiccet, tenuiumque partium sit.
- Ammoniaci thymiamate, non Propolis apte substituitur, vt est in Graecorum succedaneis, quia haec ipsa extergentem & valenter attrahentem facultatem obtinet, illud vero emolliendi & discutiendi. Aptius igitur pro eo Galbanum substituitur. Amomo, Acorum, quod Galeno attestante, ei simile obtinet vim: vel Ammeos semen, quod itidem facultate ipsi simile existit.
- Anchusa, Hyacinthus: Quippe vtraque herba refrigerat, desiccet, extergit, & adstringit, maximaque inter eas est similitudo.
- Aristolochia quauis, vna ex tribus Aristolochijs quae ad manum est. Siquidem iisdem viribus praeditae sunt.
- Armenio, Indicum, praesertim factitium, quod illud haberi possit. Vulgo *ferber Indich* dicitur. Vtrunque medicamentum purgat, & carnem excrecentem cohercet ac reprimat.
- Arsenico, Sandaracha. Ambo vrentis sunt facultatis.

K iij Alfo

Asiio lapide, Salpetrae, vel hammoniacus. Vterque abstergendi, expurgandi, dissipandi, reprimendi, & aliquandi carnem vires obtinet.

Aspalatho, viticis semen. Vtrique enim acrimonia, & adstrictio inest, earumque ratione calefaciunt & desiccant.

Asphodeli radice, Betae succus. Vtrunque medicamentum extergit, siccat, & discutit.

B.

Balsamo succedanea Graecorum Leucoij seu violae albae radicem substituunt, & recte quidem. Vt enim Balsamum est tenuium partium, menses mouet, vterumque recludit: sic quoque Leucoij radix, immo totus frutex tenuium est partium, extergit, siccat, menses cit, vterumque aperit.

Bdellio, muscus arborum, qui perinde atque Bdellium emolliendi & discutiendi facultatem obtinet.

Behen, Orminum. Vt enim Behen Arabum semen genitale adauget, ita quoque Horminum venerem stimulat. Nec temere diximus Arabum, siquidem Mauritanorum Behen hanc facultatem non obtinet. Alba enim, quia admodum amara, discutiendi: rubra vero quia vehementer adstringit, contrahendi, constipandique vim habet.

Bolo armeno, lemnium sigillum, siue terram lemniam, ipsdem namque facultatibus praedita sunt.

C.

Chamaelea, Polypodium, praesertim vbi ad fordida, & crustas habentia vlcera accommodatur. Sint purgando corpori adhibetur, Daphnoides.

Carpobalsamo, viola alba, vt in Balsamo dictum est.

Cardamomo veterum & Arabum, id quod officinae ita nominant, vel Capsicum substituuntur.

Calamo aromatico, radix ea quae in officinis sub hoc nomine prostat, quamquam non est calami odorati radix, sed alterius qui Maotide palude nascitur, subiicitur, quod ipsdem viribus donata sit.

Casia, cinamomum, vel Sabina, quae Casiae facultati similis est, vt patet conferenti vtriusque facultates.

Capparidis radice, Tamaricis cortex, quia facultatibus similes sunt. Nam vtrique extergendi, discutiendi, incidendi, & paululum adstringendi vires insunt.

Cedri fructu, succedanea Graecorum ladanum substituunt.

Cinnabari Dioscoridis, Sanguis draconis: pro Galeni Cinnabari, Minium, quod eandem facultatem obtineant.

Cinamomo, Casia dupla, vel Ruta syluestris, vt quae instar Cinamomi crassos humores dissecat, oculorumque caligini conferat, discutiatur, & vrinam moueat.

Costo, Helenum substituunt Graeci, & recte, quod facultatibus non parum conueniant, vt liquet conferentibus vtriusque facultatibus: Atque succedaneo illo maxime pro Costo qui passim in officinis prostat vtendum erit, quia spurcius est.

Cumino aethiopico, Melanthium siue Nigella, quia ipsdem facultatibus sunt praedita, vt merito alterum alterius vices subire possit.

Cypero, Iuniperus, quod vtrunque medicamentum vrinam, mensesque euocet.

D.

Damasonio, Galenus Calamintham substituit, quod scilicet eius radici detergendi vim inesse expertus sit, quam etiam Calamintha obtinet. Alij vice illius subiiciunt Eryngium, quod ipsdem viribus donatum est.

Dauco, Staphylinus, quod eandem quam Daucus, sed imbecillio rem facultatem habeat. Alij Sij semen, quod similibus est viribus substituunt.

Dictamno, Pulegium quod ei Galeno attestante, simile est.

Diphri-

Diphryge, Phrygius lapis, quem Lyncis officinæ nominant. Vtrunq; enim medicamentum ad vlcera sordida conueniens, quandoquidem ambo mediocriter adstringant, & validè exiccent.

Doronico, dimidium Charophyllorum Auicenna substituit.

Dorycino, Papauer, aut Mandragora, quia illis parem refrigerandi facultatem obtinet.

Dracontio siue Serpentaria maiore, Arum.

E.

Elaterio, Porri succum, vt qui ventrem stimulet, & aluum moueat.

Ebeno, lignum Gaïacum, quod iisdem quibus Ebenum viribus donatum est.

Elleboro nigro, Struthij radicem Græci substituant. Verum quia id paucis est cognitum, ideò præstat pro eo vsurpare Enneaphylli radicem, vt quæ similibus est in mouenda aluo viribus, atqui imbecillioribus. Ad purgationes autem adhibendum esse Enneaphyllon Græcorum abundè testantur succedanea, quæ pro illo Colocynthidis semen substituant.

Eruo, Ciceris nigri semen, quod instar Erui discutit, incidit, extergit, obstructionsq; expedit.

Eryfimo, Nasturtij semen, aut Erucæ, quorum vtrunq; tam forma, quàm facultate Eryfimo simile existit.

F.

Folio. vide Malobathrum.

Felle hyenæ, fel perdicis, quod viribus æquale est.

G.

Gummi seu verius lachryma oleæ æthiopicæ, Elemi officinæ nominant, Græci Acatia duas partes substituant, verum parum rectè. Nam Acatia viribus, & temperamento oleæ æthiopicæ lachrymæ similis non est. Quapropter Gummi Cerasi pro ea potius substituenda erit, vt quod visum exacuit, vrinas & menses, calculosq; instar huius lachrymæ, elicit.

Grano seu Cocco gnidio, Lathyridis semen, aut Daphnoidis. Siquidè vtrunq; purgandi facultate præditum est.

H.

Harmali, Rutæ satiuæ semen, quod eandem facultatem obtinet.

Heliotropio græca succedanea Rapi semen substituant: id quod faciendum, si venerem stimulare medici consilium est. Nam Rapi semen venerem excitare potest. Quod si verò desiccatione & abstersione opus erit, pro Heliotropio Dauci semen reponendum erit, quod non solum ad venerem stimulat, verum etiam desiccet, extenuat, mensesq; ducit. Quas sanè facultates omnes Dioscorides Heliotropio inesse scribit.

Hammoniaco. vide Ammoniaco.

Hyslopo montana, hortensis, qui idem potest.

I.

Intybo satiuo vtroq; hoc est, Endiuia & Scariola vocatis, Cichorium substituendum, quod similibus temperaturis & facultatibus consent.

Iride Illyrica, græca succedanea Helenium odoratum subiiciunt, quod iisdem ferè facultatibus donatum est. Officinæ nostrates non ineptè Iridem florentinam dictam substituant.

Iunco odorato, succedanea Græca, quæ falsò Galeno adscribuntur, Cardamomum substituant, atqui, meo iudicio parum rectè, quod cardamomum viribus Iunco odorato non sit prorsus simile. Pro eo igitur potius substituendus erit Calamus odoratus, vt qui perinde atq; ille mediocriter tum calefacit, tum adstringit, atq; in facultatibus plurimum conuenit.

Lana-

Succedaneorum libellus non est Galeni.

L.

- Lanaria, Ellebori nigri radix, quod illa quoque sternutationem moueat.
 Liquore Cyrenaico, Magistrantia vulgò vocata liquor, qui proximè ad Cyrenaici liquoris facultates accedit.
 Lybistici femine, Staphylini semen, vt græca succedanea docent. Præstat autem pro eo substituere semen cumini, carei, anisi, aut petroselini, quod hæc ipsa eandem quam Lybisticum, Galeno teste, facultatem obtineant.
 Lycio, Rhois succo, aut femine, quod vt illud exiccandi vires habeat.
 Loti femine, Betæ semen, quod exiccandi & abstergendi facultatem habet perinde ac Loti semen.

M.

- Malabathro, Spica nardi, quæ cum Malabathri folio similimam facultatem obtinet, quemadmodum Galenus scriptum reliquit.
 Manna thuris, Thuris cortex, qui eandem vim, nempe exiccantem & adstringentem, atqui validiorem, habet.
 Meliloto, herba vulgaris inque pratis passim nata, quam nos tomo altero nostrorum commentariorum postremam meliloti speciem facimus. Officinæ à græcis succedaneis seductæ, pro Meliloto perperam loto syluestri, vt fusius supra, capite nimirum quinto, dictum est, vtuntur.
 Melyssophyllo, Marrubium, quod ei facultate, vt testatur Galenus, simile admodum est.
 Meo, herba quæ Germanis **Beerwurz** nominatur, aut Petroselinum macedonicum. Nam vtraque herba calefaciendi & desiccandi vim, instar Mei veri, habet.
 Molybdana. vide plumbago.
 Myrrha, Bdellium arabicum, quod gustu admodum amarum, & siccum, perinde atque Myrrha existit.

N.

- Nardo indica, Nardus Celtica, quæ ipsi donata est facultatibus, etsi imbecillioribus, præterquam ad eliciendam vrinam, vt testis est Galenus.
 Napi femine, Rapi semen. Nam vtrunque potum, vt autor est Dioscorides, venenis aduersatur.

O.

- Oesipo, medullam ceruinam, quæ instar Oesipi emollit. Vbi igitur emolliendi necessitas est, hic medulla ceruina commodissimè pro Oesipo substitui potest. Eadem etiam vlcera explet, igitur optimè Oesipi succedaneum existit.
 Omphacio, succus Rhois, id est, sumachij vulgo dicti: aut Ribes nostratis substituendus. Nam succi illi ipsi donati sunt. Vlceramque oris sanant, dysentericisque, & sanguinis excreationibus profunt.
 Opopanace, Galbanum, quia vtrunque emolliendi & discutiendi vim habet.
 Opobalsamo, succum radicis violæ albæ, siue Leucoij, ob causam antea dictam.
 Ormino, Lini semen. Quippe illud perinde atque Orminum venerem stimulat, & discutit.
 Oleo ricino, Raphaninum quod, Galeno attestante, huic est in omnibus alijs simile, atqui calidius.
 Oleo sesamino, Amygdalarum dulcium, quod emollit, modicè calefacit, dolores colicis, & vteri lenit, vt Sesaminum.
 Orobo. vide Eruo.

P.

- Panacis radice vncia vna, Opopanacis drachma vna, est enim eiusdem cum radice facultatis, atqui validior.

Petro-

Petrofelino macedonico, Hippofelinum, quod facultate ei simile est, verum imbecillius. Aut Pimpinellæ nostratis semine, vel radice, quæ etiam temperamento ac viribus æqualis est.

Pipere albo, Piper nigrum substituitur, quia vtrunq; valenter excalefacit & desiccatur.

Polio montano, Polium campestre, quod eiusdem est facultatis, etsi imbecillius. Quanquam quum montani copia haberi potest, nulla substitutione opus erit.

Potamogitone græca succedanea Serpyllum substituant, maximo errore. Nam quum Potamogiton, Galeno autore, refrigeret & adstringat: Serpyllum autem calidum admodum sit & acre, fieri nequit vt alterum pro altero substituat. Quapropter hinc meridiana luce clarius est, succedaneorum libellum qui sub Galeni nomine circumfertur esse spurium. Siquidem Galenus pro Potamogitone non Serpyllum, sed Polygonum substituit, quod eandem illi vires obtinet.

Phu, Valeriana vulgaris, vel alia eiusdem species, quod omnes eiusdem temperamenti, & eandem sint virium.

Plumbagine, Lithargyros, quæ, Galeno attestante, similem plumbagini facultatem habet.

Pyrethro succedanea græca Zingiber substituant, sed parum recte. Nam, vt Galenus testatur, Zingiber cum Pipere magis quam cum Pyrethro in facultatibus & temperamento conuenit. Vt hinc quo manifestum fiat, libellum succedaneorum græcum non esse Galeni, sed alterius cuiuspiam, cui facultas medicamentorum non satis perspecta fuit.

R.

Rheo veterum, Centaurium maius, quod officinis in hodiernum vsq; diem Rheum ponticum nominatur nulla alia de causa, quam quod viribus & temperamento Rheo simile sit, & quod eius olim etiam succedaneum fuerit.

Resina terebinthina, laricea quæ eandem aut certe similes vires obtinet, qualis ferè est ea quæ hodie in officinis nostratibus habetur.

S.

Sandaracha, Arsenicum, quod Galeno autore, eiusdem nempe vrentis, est facultatis.

Santonico Absinthio, Abrotonum, quod vtrunq; Galeno teste, stomacho admodum infestum sit.

Satyrio, ea herba quam nos tertio nostrorum de Stirpium historia tomo pro Satyrii specie subiecit: vel Orcheos genus aliquod.

Schoenantho, Iunci odorati stipites vel culmi, quia similem facultatem, etsi minus calidam, possidet.

Stichade Arabica, Lauendula potius quam Chamædrys, vt græca succedanea substituant, vsurpanda erit, quod isdem planè facultatibus donata sit, quem admodum tertio nostrorum de Stirpium historia commentariorum tomo fufius docuimus.

Spodio, non Ebur, aut cornu ceruinum vsum, sed potius Cinis fornacum substituentur. Nihilominus tamen officinarum Spodio sius vsus erit.

Symphyto petraeo, Symphytum magnum, quod ei, Galeno autore, similem vim habet.

Sory, non melantheria, aut Diphryges, vt succedanea græca docent, sed chalcitis substituentur.

Struthio, elleborus albus, quod ille sternutationem moueat,

Sulphure viuo, flauum, quod viribus proximè accedit,

Tha-

T.

Tapfia, Nasturtij aut Erucae semen. Nasturtij autem semen Thapsiae facultatibus simile est.

Terra cimolia, Creta, quod eiusdem sint facultatis.

Terebinthina, Laricea.

Terralemnia, Bolun armenum, quia temperamento & viribus similes sunt.

V.

Vino rhodio, austerum aliquod viuum nostrate.

X.

Xylobalsamo, violae albae, aut Lencoiij radix.

Z.

Zingibere, Piper album, vt in Pyrethro dictum est.

Haecenus paucorum admodum, & eorum quae hodie non facile haberi possunt, succedanea recensuimus. Praestat enim perpetuo ijs vt quae ab autoribus compositorum medicamentorum nominatim percensentur, quam pro ipsis alia substituere, quod raro accidat vt vnum alteri facultate per omnia respondeat. Et profecto non videmur hodie succedaneis admodum egere, modo in comparandis simplicibus, quorum ferè omnium copia haberi potest, pharmacopoei diligentiam eam quae illos decet adhibeant. Studium enim in illis tantum desideratur, quum in promptu sint medicamenta omnia, quibus eos in parandis compositionibus vt oportet.

Studium in pharmacopoeis desideratur.

DE LIMITATIONE AC FINITIONE ORDINIS
cuiusque calefacientium, refrigerantium, humectantium,
& desiccantium.

Caput XXXVI.

Non generatim solum simplicium medicamentorum facultates medicos noscendae sunt, num scilicet calefaciant, refrigerent, humectent, & desiccant, sed & distinctè membratimque quantum habeat quodque eorum, definendum erit. Quippe multa sunt quae calefaciunt medicamenta, idque sibi commune obtinent: attamen maioris minorisque rationem non exiguam in calore sortita sunt. Pari ratione sunt quae refrigerant, humectant, vel exiccant, attamen rationem maioris minorisque in ijs omnibus obtinent. Proinde veteres, praesertim Galenus non temerè per vnumquodque excessum ab eo quod temperatum & mediocre est, quatuor ordines, quos Graeci *τάξεις*, Latini gradus appellant, statuerunt, à modicè calidis, frigidis, humidis, siccis, ea quae euidenti eiusmodi qualitate precellunt, tum quae magna vehementiue, & summa. Porro temperatum est, quod ob temperamenti similitudinem eius cui admouetur neque calefacit, neque refrigerat, neque humectat, neque desiccatur. Quod verò illo aut calidius, aut frigidius, aut humidius, aut siccus est, à vincente seu excedente facultate qualitateue cognominatur. Excessus autem is ab eo quod mediocre seu temperatum est, Galeno aliisque Graecis medicis, vt diximus, *τάξις ἀπόστασις*, Latinis ordo gradusue, recessus, digressio, & distantia nominatur. Calidum itaque in primo ordine, recessu, distantiaue vocant, quod nos calefacit, non tamen euidenter, sed ita modicè, vt in super demonstratione rationali opus sit. Sic frigidum, humidum, siccum primo ordine statuunt esse, quod demonstrationem etiam requirit, nondum actionem valentem & manifestam adeptum est. Quae verò manifestè aut calefacere, aut refrigerare, aut humectare, aut desiccare possunt, eae secundae esse ordinis, aut recessus dicunt. At quae iam admodum & vehementer quidem

Quatuor ordines calefacientium, refrigerantium, humectantium & exiccantium. Temperatū.

Ordo, siue recessus. ἀπόστασις. Primus.

Secundus.

quidem id præstant, non tamen summè, tertij. Quæ autem adeò excalefacere *Tertius.* possunt, vt crustam moliantur & vrant, quarti. Sic quoq; quæ ita refrigerant *Quartus.* vt calorem natium extinguant, adeoq; stupefaciant ac mortem inferant, & ipsa quarti ordinis sunt. Humectantium in quarto ordine ferè nullū reperitur, quòd inter omnes qualitates omnium sit maximè imbecilla. Nullum deniq; inuenire est quod quarto ordine desiccet, quod non etiã vrat. Nam quod summè desiccet, omnino id etiã deurit. Nunc nominatim singulorum ordinum simplicia perstringemus.

QVAE CALEFACIENDO ET REFRI-
gerando temperata sunt.

Caput XXVII.

ADiantum, asparagus, cadmia, cera, citri cortex, faba, glycyrrhizæ succus, lens, lycium, lithargyrum, myxa, muscus, vñeam Barbari vocant, oleum dulce, lotus sylvestris, saxifragam luteam appellant, nuclei nucis pineæ, terra Samia, Zizipha.

QVAE PRIMO ORDINE CA-
lefaciunt.

Caput XXVIII.

Calorem innatum augent, quem sequuntur concoctiones, ac reliquæ natu-
rales actiones. Talia sunt, absinthium, agaricum, aloe, althea, amygdala
dulcia, anethum viride, beta, brasiica, buglossum, chamæmelum, castanea, cas-
sutha, eupatorium græcorum, ladanum, lini semen, lithospermum, malaba-
thrum, nuces virides, oryza, populi nigrae flores, saccharum, serum lactis, sesa-
mum, vinum nouum seu mustum, vna matura.

QVAE SECVNDO ORDINE
calefaciunt.

Caput XXIX.

Ignei cuiusdam caloris participes sunt, ideoq; attenuandi & rarefaciendi, ob-
structionesq; ac meatus aperiendi vim habent, ambarum, amygdala amara,
anethum aridum, apium, artemisia, balsamum, calamus odoratus, capparitis, ca-
phura, chamæpitys, crocus, chamæleontis albi radix, eruum, fcenum græcum,
ficus, galbanum, mastiche, marrubium, mel, melissophillum, myrrhis, nuces
aridae, nux moschata, ocimum, peucedanum, pistacium, pixarida, polium, pro-
polis, rapa, scilla, scolymi radix, succus cucumeris sylvestris, sal, thus, vinum
non admodum vetus, zadura seu zadoaria.

QVAE TERTIO ORDINE
calefaciunt.

Caput XXX.

Incidunt, attrahunt, inflammant, sitimq; excitant, ut sunt abrotonum, & ma-
gis vstum, acori radix, amaracum, ammi, agnus, anethum vstum, anisum, asa-
rum, arum, amomum, anacardium, dictamnus, careum, chamædrys, casia, car-
tamus, calamintha, cinamomum, conyza, cuminum, carpesium, carnabadium
recentiorum Græcorum, elleborus vterq; epithymum, fceniculum, galanga,
garyophyllum, iris, iuniperus, helenium, hyssopum, mentha, menthastrum,
L moschus,

moschus, nigella, opopanax, origanum omnis generis, petroselinum, piper, ptarmice, pulegium, raphanus, ruta hortensis, sampsychnus, sabina, silybrium, trifolium, vinum vetus.

QVAE QVARTO ORDINE

calefaciunt.

Caput XXXVII.

Pustulas excitant, adurunt, & erodunt, vt sunt, allium, adarce, cepa, costus, euphorbium, lepidium, nasturtium, porrum, pyrethrum, ruta syluestris, sinapi, struthium, tithymali, chelidonium vtrumq̃.

QVAE PRIMO ORDINE RE-

frigerant.

Caput XXXI.

Calorem innatum refrigerant imminuuntq̃, adeoq̃ coctiones aliquo modo impediunt, qualia sunt, atriplex, acini vuae, caro citrei, cotonea, gramē, hordeum, malua, milium, myrtus, pyra, pruna, rosa, viola.

QVAE SECUNDO ORDINE

refrigerant.

Caput XXXII.

Increase, caloremq̃ naturalem euidenter obtundunt, vt sunt acacia, blitum, cucurbita, cucumis, damascena pruna, galla, intybum, hyacinthus, lens palustris, mala granata, oxyphoenicum, pepones, persica, plantago, polygonum, psyllium, thus obsoniorum, solanum hortense.

QVAE TERTIO ORDINE

refrigerant.

Caput XXXIII.

Internos corporis meatus occludunt, sensus omnes stupefaciunt, vt sunt, hyoscyamus, mandragora, nymphæa, portulaca, potamogiton, fantala omnis generis, semperuiuum.

QVAE QVARTO REFRIGE-

rant ordine.

Caput XXXI.

Congelant, calorem natium extinguunt, & interficiunt, qualia sunt, cicuta, opium, papauer.

QVAE PRIMO ORDINE

humeant.

Caput XXXII.

Leniunt & lubricant, vt sunt buglossum, citrij caro, helxine, malua, rapa, saccharum, satyrium, sesamum.

QVAE SECUNDO ORDINE

humeant.

Caput XXXIII.

Relaxant;